

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Penitenciární péče

DOMÁCÍ NÁSILÍ
DOMESTIC VIOLENCE

Bakalářská práce: 10-FP-KSS-4001

Autor:

Pavel Bakeš

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
79	21	3	24	16	5 + 1 CD

V Liberci dne: 26. 04. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(pro bakalářský studijní program)

pro (kandidát): Pavel Bakeš

adresa: Mozartova 4, 466 04 Jablonec nad Nisou

studijní obor (kombinace): Penitenciární péče

Název BP: Domácí násilí

Název BP v angličtině: Domestic Violence

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Konzultant:

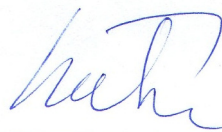
Termín odevzdání: duben 2011

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování BP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 1. 4. 2010

děkan

vedoucí katedry

Převzal (kandidát): Pavel Bakeš

Datum: 4. 6. 2010

Podpis:

Název BP: DOMÁCÍ NÁSILÍ

Vedoucí práce: Mgr. Jana Pittnerová

Podpis: .....*Vittnerová*.....

Cíl: Analyzovat chování násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím.

Požadavky: Analýza domácího násilí, formulace teoretických východisek pro zjištění stanovené problematiky, vymezení a příprava průzkumu s časovým harmonogramem sběru dat a informací. Stanovení závěrů a opatření do praxe.

Metody: Dotazování, analýza sekundárních zdrojů, statistické metody.

Literatura: BUSKOTTE, Andrea. *Žena a domácí násilí – Z pekla ven*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2008. ISBN 80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. ISBN 80-00-01550-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: GRADA, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 1. vyd. Praha: IKAR, 2007. ISBN 978-80-249-0877-9.

HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia-nakladatelství, 2002. ISBN 80-200-0994-9.

MARREWA, Al. *Nenechte si ubližovat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-510-5.

MARVANOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-86131-76-4.

VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha: PROFEM, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

Čestné prohlášení

Název práce: DOMÁCÍ NÁSILÍ
Jméno a příjmení autora: Pavel Bakeš
Osobní číslo: P08000160

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 26. 04. 2011

.....

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych při této příležitosti vyjádřil poděkování, úctu a obdiv ke všem, kteří se podíleli jakoukoli formou na tvorbě mé bakalářské práce, bez kterých by jistě neměla prvky, které ji podle mého názoru obohatily a pomohly k jejímu zrodu. Především bych chtěl poděkovat vedoucí bakalářské práce paní Mgr. Janě Pittnerové za odborné vedení. Pomohla mi svojí zkušeností, pochopením a vstřícností, se kterou k mé práci přistupovala.

Název bakalářské práce:	DOMÁCÍ NÁSILÍ
Jméno a příjmení autora:	Pavel Bakeš
Akademický rok odevzdání bakalářské práce:	2010/2011
Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Jana Pittnerová

Anotace:

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza chování násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím.

Domácí násilí je vcelku užívaný termín v naší společnosti, který nelze podceňovat. Oběti násilností vyhledávají možnou pomoc u policie a sociálních pracovníků, soudů, ale též u psychologů a lékařů. Krizová pomoc obětem násilí by měla být účinnou interdisciplinární pomocí.

Struktura práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část práce splňuje formulaci teoretických východisek stanovené problematiky domácího násilí. Definuje základní pojmy, charakterizuje osobu ohroženou domácím násilím a násilnou osobu.

Praktická část je zaměřena na zodpovězení otázek, formulovaných ve stanovených předpokladech. Průzkum měl za cíl přinést vybrané empirické poznatky které se týkají úskalí včasného odhalení tohoto nebezpečného jevu.

Přínosem by mělo být zvýšení povědomí veřejnosti o dané problematice a možnosti pomoci.

Klíčová slova: agresor, domácí násilí, dynamika domácího násilí, formy domácího násilí, násilná osoba, oběť, osoba ohrožená domácím násilím, pachatel.

Title of thesis: DOMESTIC VIOLENCE
Name and surname of the author: Pavel Bakeš
Academic year of submission of bachelor thesis: 2010/2011
Thesis Supervisor: Mgr. Jana Pittnerová

Annotation :

The main aim of this thesis is to analyze the behavior of violent people and those who are at risk of domestic violence.

Domestic violence is a term used broadly in our society that must not be underestimated. Victims of violence seek the help of the police and social workers, the courts, but also of psychologists and physicians. Emergency help to victims of violence should be an effective interdisciplinary assistance.

Structure of the work consists of theoretical and practical parts. Theoretical part of the work meets the theoretical formulation of the issue laid down of domestic violence. It defines basic concepts, describes persons endangered by domestic violence and a violent person.

The practical part is focused on answering the questions formulated within the established assumptions. The survey was designed to provide selected empirical findings concerning the difficulties of early detection of this dangerous phenomenon.

The contribution should be to increase of public awareness of the issues and opportunities to help.

Keywords: aggressor, domestic violence, dynamics of domestic violence, forms of domestic violence, violent person, victim, person at risk of domestic violence, perpetrator.

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SLOVNÍČEK CIZÍCH SLOV	...10
1 ÚVOD	11
2 TEORETICKÁ ČÁST	12
2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
2.1.1 Vymezení pojmu násilí.....	12
2.1.2 Násilí z pohledu forenzní psychologie.....	12
2.1.3 Obecná definice domácího násilí	13
2.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ	14
2.2.1 Znaky domácího násilí	14
2.2.2 Formy domácího násilí	15
2.2.2.1 Ekonomické týrání	17
2.2.2.2 Izolace	19
2.2.2.3 Zastrahování	20
2.2.2.4 Nátlak a výhrůžky	20
2.2.2.5 Citové týrání	21
2.2.2.6 Ostatní formy	22
2.2.3 Intenzita domácího násilí	24
2.2.4 Dynamika domácího násilí	25
2.3 „OBĚŤ“ – OSOBA OHROŽENÁ DOMÁCÍM NÁSILÍM	26
2.3.1 Oběť jako objekt	26
2.3.2 Důvody setrvání ve vztahu	26
2.3.2.1 Vedlejší efekt samotného násilí	27
2.3.2.2 Strach z odplaty	28
2.3.2.3 Lásky k partnerovi	28
2.3.2.4 Tlak církve nebo rodiny	29
2.3.2.5 Starost o děti	30
2.3.2.6 Sebeobviňování	30
2.3.2.7 Ztráta domova	31
2.4 „PACHATEL DOMÁCÍHO NÁSILÍ“ – NÁSILNÁ OSOBA	31
2.4.1 Klasifikace násilných partnerů	31
2.4.2 Profil „pachatelů“ domácího násilí	32
2.4.3 Teorie hněvu – charakteristika násilné osoby	34

3	PRAKTICKÁ ČÁST	38
3.1	Cíl praktické části	38
3.1.1	Stanovení předpokladů	38
3.2	Použité metody a technika práce	39
3.2.1	Nestandardizovaný dotazník	39
3.2.2	Analýza sekundárních zdrojů	40
3.2.3	Statistické metody	40
3.3	Popis zkoumaného vzorku	40
3.4	Průběh průzkumu	40
3.5	Vyhodnocení průzkumového šetření dotazníkem	41
3.6	Analýza sekundárních zdrojů	68
3.7	Vyhodnocení předpokladů	73
3.7.1	Vyhodnocení P 1	73
3.7.2	Vyhodnocení P 2	73
3.7.3	Vyhodnocení P 3	74
3.7.4	Vyhodnocení P 4	74
4	ZÁVĚR	75
5	DOPORUČENÍ DO PRAXE	76
6	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	77
7	SEZNAM PŘÍLOH	79

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SLOVNÍČEK CIZÍCH SLOV

BKB	Bílý kruh bezpečí, občanské sdružení pro pomoc obětem trestných činů
DONA linka	nonstop telefonická linka pro pomoc osobám ohrožených domácím násilím, Česká republika
Elektra	občanské sdružení pro pomoc ženám, obětem sexuálního násilí v dětství (zejména v rodině) a ženám znásilněným
episode in the past	epizoda v minulosti
family only	jen v rodině
Gewalt in der Familie und naher Umgebung	násilí v rodině a domácnosti
Hauschliche Gewalt	domácí násilí
ICD-10	International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, 10th Revision, (Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů, revize 10)
intimate violence	intimní násilí
mental tortment	mentální mučení
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
overcontrolled	průběh řízení
partner abuse	partnerské zneužívání
partnership terrorism	partnerský terorismus
ROSA	občanské sdružení poskytující specializované poradenství a konzultace ženám, které mají či měly zkušenost s domácím násilím
short history of violence	krátká historie násilí
The Women's Aid Federation Research Group	Výzkumná skupina Federace pomoci ženám, Anglie (založena 1971, Londýn, Chiswick)
Women's Aid	bezplatná 24-ti hodinová telefonická linka pomoci pro ženy a děti ohrožené domácím násilím, Anglie

1 ÚVOD

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza chování násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím.

Domácí násilí je vcelku užívaný termín v naší společnosti, který nelze podceňovat.

Domácí násilí, násilné jednání, odehrávajícímu se mezi členy rodiny a která bývají u nás jen v některých případech označována za trestné činy – se ve společnosti vyskytuje odjakživa. V posledních letech se tato problematika dostala do popředí zájmu veřejnosti a začala být chápána jako celospolečenský problém. Již dávno neplatí, že se jedná o záležitost rodiny či partnerů, kterou si musí vyřešit sami. Otázkou domácího násilí se začaly zabývat i některé státní orgány a instituce. V listopadu 1996 se na semináři konaném na Policejní akademii ČR stala problematika domácího násilí kriminálně politickou prioritou. Reakce vycházela z předcházejícího upozorňování na závažnost tohoto sociálně nežádoucího jevu především ze strany pracovníků neziskových organizací. Jejich pracovníci se setkávali v praxi s klienty, kteří zažili nebo zažívají domácí násilí ve svých rodinách či vztazích jako oběti či svědci se všemi svými následky.

Oběti násilností vyhledávají možnou pomoc u policie a sociálních pracovníků, soudů, ale též u psychologů a lékařů, využívají krizové telefonní linky. Krizová pomoc obětem násilí by měla být účinnou interdisciplinární pomocí. Lze se však domnívat, že existují ještě mnohé nevyřešené otázky a problémy, kterým je třeba se v dané problematice věnovat.

Práce je obsahově rozdělena do dvou hlavních tematických bloků, teoretické a praktické části. První část, teoretická, splňuje formulaci teoretických východisek stanovené problematiky domácího násilí. Definuje základní pojmy, charakterizuje osobu ohroženou domácím násilím a násilnou osobu.

V praktické části je vyřčen cíl, stanoveny předpoklady, použité metody, průběh a výsledky průzkumu. Průzkumné šetření je zaměřeno na zodpovězení otázek, formulovaných ve stanovených předpokladech. Průzkum měl za cíl přinést vybrané empirické poznatky, které se týkají úskalí včasného odhalení tohoto nebezpečného jevu.

Práce je zakončena závěrečným shrnutím splnění předpokladů a doporučením do praxe.

Téma domácího násilí je velmi citlivou a osobní záležitostí. Odhalení tohoto jevu je nepříjemné pro oběť i agresora. Jedná se o zásah do soukromí rodiny, manželů, partnerů, který je ovšem nutný k identifikaci tohoto jevu.

Přínosem k pozitivní změně by mělo být zvýšení povědomí veřejnosti o dané problematice a možnosti pomoci.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 OBECNÉ VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

2.1.1 Vymezení pojmu násilí

„Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé, jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít. Právní teorie pak rozlišuje násilí absolutní, kdy složka vůle u oběti zcela chybí a vylučuje vlastní jednání oběti, ale působí na její psychiku s cílem přinutit ji, aby se podrobila nátlaku, jemuž oběť odolává jen s obtížemi, protože je prováděným násilím – např. bitím nebo bitím dětí – ovlivněna, neboť násilí bude pokračovat tak dlouho, pokud se oběť nepodvolí. To je charakteristické pro domácí násilí.“¹

Násilí je chování a jednání typické pro lidský druh. V případě zvířat nelze nikdy hovořit o násilí, jedná se o agresivitu. Násilí může, ale nemusí být spjato s agresivitou, agresivním chováním. Násilí se vyskytuje extrafamiliárně, mimo rodinu a intrafamiliárně, v rodině. Násilí jsou vystaveny lidé bez rozdílů pohlaví, věku, náboženského vyznání, etnické příslušnosti. Tato práce se věnuje násilí páchaného na ženách v rámci domácího násilí. Statistiky uvádí, že právě ženy jsou oběťmi tohoto fenoménu ve více jak 80-ti % případů.

Násilí páchané na ženách se historicky v celém světě odehrává v těchto formách:

- násilí páchané na ženách v rámci ozbrojených konfliktů a válek (znásilňování, mučení)
- násilí páchané na ženách v rámci tradičního sociokulturního prostředí (tradiční islámské státy, náboženské komunity a další)
- domácí násilí (vysvětlení tohoto pojmu viz kapitola 2.1.3)
- násilí páchané na ženách v rámci obchodu s „bílým masem“ (sexuální zneužívání a vykořisťování)
- násilí páchané na ženách, jako oběti trestné činnosti (znásilnění, přepadení)

2.1.2 Násilí z pohledu forenzní psychologie

„Násilí je z pohledu forenzní psychologie vnímáno jako patologický způsob interakce násilnického jednotlivce či skupiny s okolím. Jedná se zpravidla o účelové použití velké síly či moci k překonání odporu oběti násilníka.

---

¹ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2004, s. 11.

1. Násilí motivované:

Násilí může mít různý účel (motivaci) a formy. Z psychologického pohledu s ohledem na možné právní důsledky (forenzní význam) může mít násilí zejména podobu:

- agrese (zejména násilí fyzické, projev nepřátelství, útok zaměřený proti integritě osoby či majetku, předmětům). Agrese je nejčastěji chápána jako útočné či výbojné jednání, úmyslný útok na překážku, osobu či předmět stojící v cestě uspokojení potřeby agresora,
- násilí psychické, sociální či ekonomické v podobě manipulace, mající manipulativní dopad na psychiku a jednání oběti,
- kombinace obou předchozích forem.

2. Násilí bez motivu:

Násilí ale může být i bezúčelné, bez motivu, např. u impulzivních reakcí, u chování psychotických pachatelů apod.

Podle délky trvání lze rozlišovat:

- dlouhodobě trvající násilí (pokračující, latentní neboli skryté),
- situační násilí (má podobu postupně gradujících konfliktních situací),
- jednorázové incidenty (náhlé násilné projevy s krátkým, intenzivním průběhem).“²

V úvodu je nutné také osvětlit základní pojmenování aktérů domácího násilí. V této práci se setkáme s pojmy jako oběť, agresor. Tyto názvy jsou častěji užívány v souvislosti s domácím násilím z pohledu orgánů činných v trestním řízení. Předpokládá se označení oběť a agresor v případě, kdy je trestný čin, týkající se domácího násilí, odhalen. Z důvodu vysoké latentnosti domácího násilí bylo nutno zvolit pojmenování jiné. Organizace, které se věnují pomoci obětem domácího násilí, například v České republice Bílý kruh bezpečí, ROSA, Elektra, DONA linka, Krizové intervenční centrum a další používají termín pro osobu agresora – násilná osoba, pro oběť – osoba ohrožená domácím násilím.

2.1.3 Obecná definice domácího násilí

„Jednoduchá definice domácího násilí neexistuje. Termín „domácí“ se používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Často k němu dochází mezi manželi nebo mezi lidmi, kteří spolu žijí. Někdy je možné definici rozšířit, aby se vztahovala i na další rodinné vztahy.“³

² HOUBOVÁ, Drahomíra a kolektiv. *Psychologie pro právníky*. 2008, s. 224–225.

³ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 13.

Lze konstatovat, že přesná definice pojmu domácího násilí se v jednotlivých zemích liší, a to zejména v konkretizaci jednotlivých typů a forem domácího násilí. Pojem domácí násilí není v právním řádu naší republiky definován a užíván.

„Sám termín domácí násilí se užívá převážně v literatuře anglické a má na mysli především násilí mezi partnery – současnými nebo minulými, v sezdáném či nesezdáném soužití. Násilí mezi partnery je též někdy označováno jako intimní násilí (intimate violence) nebo partnerské zneužívání (partner abuse). V německy mluvících zemích převažuje termín násilí v rodině a domácnosti (Gewalt in der Familie und naher Umgebung, Hauschliche Gewalt). Ten zahrnuje široké spektrum rodinných vztahů mezi předky, potomky, sourozenci a manželi současnými nebo minulými, nebo druhem a družkou.“⁴

Některá literatura specifikuje násilí mezi partnery pojmem partnerské násilí. Zde je nutné uvažovat o problematice výkladu pojmu partnerské. V jakém rozsahu, časovém horizontu a citovém vztahu lze hovořit o partnerech? Pro naši práci lze použít název domácí násilí s konkretizací pro násilí páchané na ženách v domácím prostředí a partnerském soužití.

„Obecně lze shrnout, že domácí násilí je chování, které v párovém soužití nebo v širší rodině u jedné osoby vyvolává strach z osoby druhé.“⁵

„Co není domácí násilí:

- spor
- jednorázový incident
- vzájemné potyčky mezi partnery

Domácí násilí je jednostranné, agresor a oběť si nikdy nemění role!“⁶

2.2 DOMÁCÍ NÁSILÍ

2.2.1 Znaky domácího násilí

- **Opakování a dlouhodobost**

„Z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.

- **Eskalace (stupňování)**

Od urážek se stupňuje k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život.

---

⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2004, s. 13.

⁵ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2004, s. 19.

⁶ BUSKOTTE, Andrea. *Žena a domácí násilí – Z pekla ven*. 2008, s. 42.

- **Jasně a nezpochybnitelné rozdělení rolí osoby ohrožené a osoby násilné**

Domácí násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají.

- **Neveřejnost**

Probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.⁷

Vysoká latentní povaha (skrytost, neveřejnost) domácího násilí je právě způsobena, že se odehrává beze svědků a její odhalení je velice těžké. Pokud oběť sama neoznámí, čemu je vystavena nebo není upozorněno ze strany jiných osob, institucí nebo orgánů činných v trestním řízení, je rozeznání a trestní postih téměř nemožný. Některé ze zahraničních zdrojů odhadují, že orgánům činným v trestním řízení je oznámeno jen cca 5–25 % případů domácího násilí z celkového počtu.

2.2.2 Formy domácího násilí

„Partnerské násilí se většinou vyskytuje jako kombinace několika forem: psychického, fyzického, sexuálního a ekonomického. Následující formy partnerského násilí se mohou vyskytovat v různých kombinacích.

Psychické násilí – zahrnuje nadávky, obviňování, podezírání, pokořující poznámky či gesta, znevažování a podceňování, zesměšňování a ponižování doma i ve společnosti.

Izolace – zabraňování v kontaktu s rodinou či přáteli, sledování telefonátů, pronásledování, nečekané „kontrolní“ návštěvy či telefonáty.

Ekonomická kontrola – omezování přístupu k penězům, neposkytování peněz v domácnosti, ale i zákazy chodit do práce nebo se dále vzdělávat, nucení do práce.

Vydírání, nátlak – vyhrožování fyzickým násilím, zastrašování různými způsoby, rozkazování, co má oběť udělat, odpírání spánku nebo potravy.

Vyhrožování sebevraždou či jiným destruktivním činem, pokud oběť neudělá to, co si násilník přeje.⁸

Na základě výše uvedeného se lze domnívat, že formy domácího násilí se vzájemně mohou prolínat nebo být od sebe odvislé. Jejich jednotlivé formy mohou být na sebe navazující. Psychické násilí může být úzce spjato s vydíráním i nátlakem na oběť, případně její děti nebo jiné rodinné příslušníky či vyhrožováním sebepoškození. Mezi nejprokazatelnější formu z hlediska odhalení jinými osobami patří fyzické násilí.

---

⁷ BUSKOTTE, Andrea. *Žena a domácí násilí – Z pekla ven*. 2008, s. 39.

⁸ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 2007, s. 13.

„Fyzické násilí - zahrnují celou škálu fyzického jednání, které se obecně považuje za násilné.

Může to být:

- fackování
- rány pěstí
- bití
- pálení
- kousání
- kopání
- pokusy o škrcení
- třesení nebo zmítání
- strkání ze schodů
- bodání

Domácí násilí však může zahrnovat i méně obvyklé fyzické akty. Je velmi dobře možné, že se žena stane obětí domácího násilí, aniž by ji její partner udeřil. Existuje mnoho dalších způsobů fyzického týrání, kterým mohou být ženy vystaveny, jako například:

- žena je donucena být ve studené lázni a agresor jí drhne kůži až do krve
- svázání nebo spoutání
- nasazení roubíku nebo pytle přes hlavu
- míření zbraní
- žena musí nehybně sedět a agresor na ni plive
- přinucení k požití drog
- zamačkávání cigaret na kůži oběti⁹

Lze jen předpokládat, proč oběti před fyzickým násilím neutečou, nesvěří se s ním, nevyhledají odbornou pomoc. Míra toho, co si nechá oběť líbit, není dána ani jejím vzděláním, věkem, mnohdy ani prostředím, ve kterém vyrůstala. Oběti mnohdy ovlivní něco, co sami neumějí popsat. I odborné studie se častokrát nedoberou příčiny podvolování se, ponížení se samotné před sebou. Vedle fyzického násilí je z hlediska důstojnosti ženy ponižujícím a silně frustrujícím sexuální násilí.

„Sexuální násilí – Další formy násilí mohou mít sexuální charakter, například:

- přinucení k pohlavnímu styku proti své vůli
- přinucení k použití pomůcek při pohlavním styku
- donucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující

---

⁹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 14.

- přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí
- přinucení k používání nebo sledování pornografie

Tyto fyzické akty jsou však bohužel pouze částí problému. Domácí násilí zahrnuje rovněž celou škálu dalšího jednání agresora, jehož cílem je získat nad obětí moc a ovládat ji. Proto se občas používá termín „domácí týrání“, neboť lépe vyjadřuje skutečnou šíři celého problému. Jeden autor dokonce použil termín „manželský terorismus“. Nefyzická forma týrání často fyzické násilí doprovází nebo bývá jeho předzvěstí, součástí postupné přípravy k útoku. V některých případech ani nemusí docházet k žádnému fyzickému týrání, ale k dlouhodobému citovému týrání. Tuto formu domácího násilí nelze podceňovat. Často je to právě tento druh násilí, jež napáchá nejvíc škody. Po fyzickém násilí zůstávají jizvy a modřiny, které se časem zahojí – i když to trvá třeba léta. Citové týrání však zanechává hluboké, ale skryté rány, které se obejdou bez ošetření, ale oběti jimi trpí celá léta. Následky takového týrání mohou změnit osobnost oběti, která pak v budoucnosti může bez pomoci a podpory jen stěží vést plnohodnotný život.“¹⁰

Lze odvodit, že nedůvěra obětí je spjata s myšlenkou, že chyba je právě v ní. Přichází proces věčné kontroly své činnosti, hledání nedostatků, které u sebe nachází. Prohlubování nedůvěry v sebe, v práci, kterou vykonává. Nakonec dochází ke smíření, že fyzický trest je řešením pro její chybné chování. Lze jen spekulovat o tom, kdy v sobě oběť najde sílu hledat pomoc. Jestli ji vůbec najde nebo spíše, zda-li ji chce hledat.

„Existuje několik druhů agresivního chování, které se zpravidla znázorňují v grafickém schématu (často pod názvem „Duluthský model“ – viz příloha A). Toto schéma, které běžně používají organizace, například britská Women’s Aid, dobře ukazuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládání, což je cílem a výsledkem násilí a týrání.“¹¹

2.2.2.1 Ekonomické týrání

„Násilníci mohou své partnerce upírat peníze, třeba jí nedovolí pracovat, nebo jí berou příspěvky na dítě. Nebo mohou vzít rodinné úspory, které byly určeny na nějakou zvláštní událost – například prázdniny nebo dárek pro dítě – a všechny je bez vědomí ženy propít nebo prohrát. Překvapivě běžnou (a obzvlášť ponižující) formou ekonomického týrání je, když muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby. Tím ženu poníží a zajistí si, aby

¹⁰ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 15.

¹¹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 15.

každý měsíc musela strávit nějaký čas doma. V některých dalších případech může mít týrání rafinovanější charakter.“¹²

Lze konstatovat, že pokud je oběť závislá na příjmech partnera, je například na mateřské dovolené nebo bez zaměstnání, je pro ni situace vymanění se o mnoho složitější, než u ženy tzv. zajištěné. Není možné ovšem stanovit toto měřítko jako bernou minci. I zde nejde jednoznačně říci, zda finanční nezávislost umocňuje sílu začít si věřit a hledat řešení. Lze ovšem předpokládat, že tomu jistě může napomoci.

„Drží-li partner ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zavdává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama, bez partnerova vědomí. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Má pocit, že si nemůže dovolit odejít, když nemá žádný vlastní zdroj příjmů, který by jí umožnil začít znovu. Žena žijící v nějaké odlehle oblasti bude potřebovat peníze na autobus, aby mohla navštívit právníka nebo pomocnou organizace. Navíc pokud osoba nemá peníze na útratu na různé společenské činnosti, snadno se dostane do izolace, což je samo o sobě další formou domácího týrání.“¹³

Finanční závislost je velmi ponižující. Zvlášť, pokud je žena na partnerovi zcela finančně odkázána. Mnoha mužům to vyhovuje. Považují se za ty, kteří přispívají do rodinného rozpočtu větší částkou, a proto z jejich pohledu budou rozhodovat o tom, jak bude s financemi naloženo.

Kazuistika z praxe

M. D. každý den počítá svoji finanční hotovost. Má rozpočítáno, kolik může daný den utratit peněz. Když koupí jeden den něco navíc, druhý musí ošidit. Jen neví, jak našetří svému synovi na boty a zimní oblečení. Víc peněz od manžela nedostane. On si musí koupit nový přehrávač a motorku. Na dítě peníze nezbyývají. Svým rodičům se stydí říct, že je téměř bez peněz. Chtěla si přivydělat domácí práci, ale manžel ji práci vyhodil z okna, protože se o něm nebude říkat, že neuživí rodinu. Zboží musela firmě zaplatit, a o to méně jí zbývá. Přemýšlí, jak od manžela odejít. Nechce už, aby ji ponižoval tím, že každý den na papírek rozepisuje za co, a kolik utratila. Není marnotratná, ale s tím, co dostává, se vážně nedá vyjít. Snaží se to manželovi vysvětlit, ale jakoby ji neslyšel. Je zoufalá, slibuje si, že až získá práci, uteče z toho bytu, od despoty a primitiva.

¹² CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 17.

¹³ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 18.

2.2.2.2 Izolace

„Agresor používá mnoho různých taktik, aby svou oběť izoloval od přátel, rodiny nebo jiných zdrojů pomoci. Dokonce i v případech, kdy spolu obě strany nežijí, může agresor vytvořit izolaci. Cílem izolace je odstranit domnělé příčiny žárlivosti agresora. Nevychází-li jeho partnerka z domu, nemůže mít žádné milostné aféry. Nemůže-li se potkávat se svými přítelkyněmi, nemohou ji přesvědčit, aby jednala proti jeho vůli. Znamená to rovněž, že se může více soustředit na agresorovy potřeby a požadavky. Nebude-li mít mimo dům žádné zájmy, celý její svět se bude soustřeďovat na domov. Působení izolace je zvláště zhoubné, pokud je kombinována s citovým týráním. Opakuje-li agresor ženě neustále, že je k ničemu a že si za násilí může sama, nebude mít, je-li v izolaci, nikoho, kdo by jí to vyvrátil. Používá-li agresor taktiku izolace, může dokonce sousedy přivést k myšlence, že problém je opravdu v jeho partnerce. A co je rozhodující – pro oběť, která je izolována, je často daleko těžší agresora opustit. Nemá žádné přátele, kteří by ji morálně podpořili nebo jí poskytli náhradní ubytování. Nemá se komu svěřit, nemá nikoho, kdo by ji morálně podpořil a dodal jí sílu. Možná neví o tom, že existují organizace, které by jí mohly pomoci, nebo jiné zdroje pomoci. A jestli ano, nedokáže se k nim dostat, aniž by to agresor zjistil a pomstil se jí.“¹⁴

Je možné se domnívat, že včasná pomoc někoho blízkého oběti pomůže včas vyhledat pomoc, odejít z prostředí, ve kterém s agresorem žije. Pravidlem to být nemusí. Oběť často pomocnou ruku přijímat nechce, vyhýbá se jí. Nezasvěcený jen může spekulovat či představovat si, z jakého důvodu. Jistě lze jen vnímat skutečnost, že pokud si oběť nebude chtít pomoci sama sobě, nikdo jiný to za ní neudělá.

Kazuistika z praxe

Z.W. byla vždy holka, co nepokazila žádnou legraci. Ráda tancovala, organizovala třídní srazy a byla živlem v každém slova smyslu. Měla několik známostí a vybírala a vybírala. Sítím prošel motorkář Honza. Jeho drsnácký vzhled i oblečení naprosto uchvátilo její romantickou duši. Neviděla, neslyšela, vznášela se. Scházela se každé třetí úterý v cukrárně s celou třídní partou. Po čase přestávala srazy navštěvovat. Nereagovala na e-maily, mobil byl nedostupný. Dům rodičů se prodával a ani oni v něm nebyli k nalezení. Navíc Z.W. potkala jedna známá v Praze v metru. Byla strašně hubená, pospíchala a nechtěla si povídat. Bydlí prý s rodiči, manžel odejel na práci do Německa a všechno je v pořádku. Nechtěla na sebe prozradit nový kontakt a slibovala, že se určitě co nejdříve ozve.

---

¹⁴ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 19–21.

2.2.2.3 Zastrahování

„Agresori své oběti často ovládají pomocí zastrašování, které může mít různé formy. Někdy může být zastrašování samo o sobě stejně účinné jako násilí. Zejména tomu tak je v případech, kdy v minulosti už k nějakému násilnému chování došlo. Skrytý význam, který v sobě nesou různá podobná gesta, zaručuje, že agresor může oběť ovládat na veřejnosti, aniž by o tom někdo jiný věděl. Oběť dokáže postřehnout jemné signály svého partnera, kterých si ostatní lidé přítomní v místnosti nevšimnou.“¹⁵

Lze se domnívat, že oběť a agresor se natolik znají, že jen pouhá mimika jednoho prozradí druhému, co bude následovat. Oběť je proto dopředu zastrašená, přestává rozumně uvažovat, strach začíná vítězit.

2.2.2.4 Nátlak a výhrůžky

„Se zastrašováním je úzce spjato použití nátlaku a výhrůžek. Může se jednat o vyhrožování fyzickým násilím. Takové výhrůžky oběť nutí zvolit raději násilí nebo jednat ve shodě s agresorem, jen aby týrání nevyšlo najevo. Může tak dojít k tomu, že oběť má pocit, že sehrála svou roli v přehlížení násilí a že se proti němu nepostavila, ačkoliv by tím riskovala, že se vystaví ještě horšímu týrání. Ženy si později připadají hloupé nebo se viní z toho, že nevyhledaly pomoc, přestože jim v tom ve skutečnosti zabránilo právě samotné násilí. Agresori mohou oběti nutit k aktivitám, které je kompromitují, což pak proti nim mohou použít. Může to být i kriminální čin. Může ji třeba nutit, aby ukrývala ukradené věci nebo prodávala drogy. Žena je pak k němu ještě více připoutána. Bojí se oznámit násilí na policii, protože má strach, že bude sama stíhána. Vědomí, že se podílela na aktivitách, které jí mohou být odporné, ji demoralizuje a přispívá k podkování jejího sebevědomí. Už jen proto je bezbrannější a není schopná hledat pomoc.“¹⁶

Lze se domnívat, že stud je jedním z parametrů, který nedovolí oběti se k tomu, co prožívá, co je na ní činěno, přiznat. Je možné, že stud může pramenit ze strachu svěřit se rodičům, přátelům. Nakonec může přejít i k tomu, že se oběť stane nesebevědomou všemu podřídivší se osobností.

---

¹⁵ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 21.

¹⁶ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 22–23.

Kazuistika z praxe

M.S. působí dojem hubené, utahané mladé paní, s chůzí stařeny. Každému se snaží raději vyhnout, s nikým raději neprohodit ani slovo. Na děti mluví velmi tiše a klidně, velmi často se jich dotýká, což je na první pohled přinejmenším zvláštní až nepřirozené. Manžel M.S. byl vedoucím úvěrového úseku na bance. Byl zvyklý na postavení, peníze. Z důvodu chybně poskytnutého úvěru na základě podvržených údajů, které si špatně ověřil, poskytl několikamilionový úvěr. Byl na hodinu propuštěn, splácet bude i přes pojištění roky. Stydl se, nic neřekl a začal být zlý. Psychicky ženu týral. Hrozil smrtí svou i dětí. Nemohl zvládnout pro něho bezvýchodnou situaci. Navrhoval, aby mu pomáhala se splácením formou práce prostitutky. Došlo na bití jí i dětí. Musela zasahovat Policie.

2.2.2.5 Citové týrání

„Citové týrání je nejběžnějším a nejvíc zničujícím aspektem domácího násilí. Často doprovází další formy týrání a prostupuje celý život oběti. Může se projevovat způsoby:

- **Nadávání**

Nadávání osobu odlidšťuje a dělá z ní spíše předmět než člověka s vlastní identitou. Mnohé hanlivé výrazy, určené ženám, mají sexuální povahu. Jejich neustálé používání výmluvně vypovídá o agresorově chápání ženské role a hodnoty.

- **Neustálé kritizování**

Kritika může být sdělována ostatním a formulována tak, aby podpořila agresorovu věrohodnost a vzbudila sympatie. Aniž by si to někdo uvědomil, vykreslí agresor obrázek sebe jako toho, kdo ve vztahu trpí. Když potom oběť vypovídá o násilí, ostatní jí moc nevěří, nebo dojdou k závěru, že dohnala svého partnera na pokraj sil a „donutila ho k tomu“.

- **Zpochybňování duševního zdraví oběti**

Agresor například oběti pravidelně tvrdí, že si týrání vymýšlí nebo že si lidé budou myslet, že se zbláznila, když obviní svého od pohledu slušného manžela z týrání. Pokud to nešťastné a traumatizované oběti bude dostatečně dlouho opakovat, tyto myšlenky jí v mysli zakoření a budou ji velmi trýznit a mučit. Mnoho agresorů dokáže mimo domov vystupovat jako úplně jiný člověk. Když žena vidí tuto stránku partnerovy osobnosti, začne přemýšlet nad tím, jestli tohle není jeho pravý charakter a ten agresivní muž není jen její představa. Nikdo jiný násilí nevidí, nemá nikoho, kdo by se za ni postavil, a proto jeho obvinění začínají dávat smysl.¹⁷

---

¹⁷ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 23–24.

Lze konstatovat, že každý z nás může být v soudu na jinou osobu ovlivněn jejím chováním na veřejnosti, charakteristikou od kolegů ze zaměstnání, kamarádů. Je těžké poté uvěřit, že právě tato osoba může být agresivním jedincem, který týrá svého partnera i další členy rodiny.

Kazuistika z praxe

K.R. si vzala za muže lékaře. Denně ji bil, sprostě jí nadával. Začal již pár týdnů po svatbě. Vůbec to nechápala. Když se seznámili, byl milý, pozorný a hodný. Pak mu začalo vadit všechno. Neustále ji kritizoval za to, co udělala nebo neudělala. Nevěděla, co si manžel zase najde za chybu. Bála se naprosto všeho. Omlouval to pracovním vytížením. Je primářem v nemocnici. On od ní očekával, že mu bude ve všem po vůli a bude mu oporou v jeho náročném povolání. Ona nesplňuje jeho očekávání a proto musí být „výchovně“ vedena.

2.2.2.6 Další formy

Mezi další formy domácího násilí patří využívání dětí, uplatňování mužských privilegií, zlehčování, popírání a obviňování.

Využívání dětí

„Jednou z taktik citového týrání je využívání dětí. Agresor se například snaží zabránit tomu, aby ho oběť opustila, tvrzením, že děti budou hrozně trpět. Nebo jí tvrdí, že je špatná matka, když rozvrací rodinu. Agresor může rovněž hrozit, že dětem ublíží. Pokud dojde k odluce manželů, není neobvyklé, že se agresor snaží využít děti, aby oběť „přesvědčil“ a přiměl k návratu.“¹⁸

Kazuistika z praxe

K.T. se na zahraniční cestě, v dceřiné společnosti velké firmy, ve které pracuje, zamiloval do manželky tamějšího vedoucího konstrukce, paní S.V. Rok o ní usiloval, jezdil za ní a nakonec dosáhl svého. Láska byla vzájemná. Oba byli šťastní. Manžel paní S.V. měl také milenecký poměr a tak se vzájemně dohodli, že se rozejdou. Ona odešla i se dvěma dětmi a vše se zdálo vyřešené. Jenže milenka odešla a opuštěný bývalý manžel nechtěl zůstat sám. Začal vydírat přes děti, které ho měly moc rády. Prosil je, ať se i s maminkou vrátí. Plakal před nimi, klečel a děti začaly chtít domů. Situace skončila tak, že se nakonec paní S.V. kvůli dětem vrátila ke svému bývalému manželovi..

---

¹⁸ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 25.

Uplatňování mužských privilegií

„V mnoha případech násilných vztahů má muž naprostou, absolutní moc – je šéf. Kromě násilného chování, posilujícího jeho nadvládu, existují další způsoby, pomocí kterých svou autoritu v rodině prosazuje. Vztah je založen na rodově podmíněných stereotypch, které jdou daleko nad rámec běžného dohodnutého vymezení povinností a odpovědnosti partnerů. Žena je na svém manželovi závislá a žije svůj život podle jeho rozmarů. Je jí tak odepřeno právo být svou paní, mít svou vlastní osobnost s vlastními názory a přáními. Potlačování samotné lidskosti ženy dokáže být stejně ničující jako fyzické bití.“¹⁹

Lze předpokládat, že oběť se mohla ve svém dětství setkat právě s takovým jedincem – v podobě otce. Svoji podřazenost pak může považovat za přirozenou, protože právě toto prostředí od svého útlého věku začala vnímat jako své. Pro takovou oběť bude snaha o změnu či vůbec pochopení toho, že je něco špatně pravděpodobně velmi obtížná.

Kazuistika z praxe

Táta L.D. ji jako dceru neuměl nikdy pochválit. Neustále poukazoval na její zevnějšek a opakoval pořád dokola, jak je pitomá. V důsledku toho trpěla mindrákem ošklivé, hloupé holky. Přitom to vůbec nebyla pravda. Matka se jí ale nikdy nezastala, otce se bála a tak L.D. věřila, že je tzv. k ničemu. Vzala si hrubiána, který se opíjel spolu s jejím otcem několikrát týdně a nestěžovala si. Stejný život přece žije její matka. Nemá nárok na jiný. Ani o něm nesní. Jen někdy pláče u romantického filmu u televize. A nepřipadá jí možné, že takové vztahy přece jen na světě jsou. Jsou to jen“ blbý“; filmy, jak říká táta.

Zlehčování, popírání a obviňování

„Taktika bagatelizování, popírání a obviňování tvoří základ agresivního chování a dále ho posiluje. Odráží agresorovu neschopnost – nebo odmítání – připustit si, jakou má jeho chování povahu a důsledky. Může se snažit násilí bagatelizovat. Násilníci se často snaží přenést odpovědnost za své činy na něco nebo někoho jiného. Tyto taktiky slouží k tomu, aby agresora podpořily ve víře, že jeho chování je oprávněné a může v něm proto pokračovat. Na oběť ale mají ochromující vliv – může začít pochybovat o tom, jestli sama nepřehání nebo si věci nevymýšlí. Nebo může mít pocit, že je to její chyba, a proto nemůže proti agresorovi

---

¹⁹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 26.

nijak zasáhnout. Tím, že si agresor odmítá své chování přiznat, ji rovněž zbavuje veškeré naděje, že by mohl uznat, že mají problém, a spolupracovat na obnově jejich vztahu.“²⁰

2.2.3 Intenzita domácího násilí

„Výzkumy, které pracují s kritériem četnosti a intenzity jednotlivých incidentů, poukázaly na tři základní typy (vzorce) domácího násilí, které se projevují:

- ojedinělými incidenty s malou intenzitou
- incidenty se střední četností i intenzitou
- incidenty s vysokou četností i intenzitou

Propracovanější a v praxi nejvíce používanou klasifikací opřenu o empirický výzkum vzhledem k délce trvání násilí rozlišuje čtyři nejčastější varianty:

- epizoda v minulosti („episode in the past“),
- mentální mučení/psychické týrání („mental tortment“),
- krátká historie násilí („short history of violence“),
- partnerský terorismus („partnership terrorism“).

Epizoda v minulosti

Epizoda v minulosti je nejméně závažný vzorec. Domácí násilí v této variantě má pouze ojedinělý, epizodický výskyt. Představuje uzavřenou kapitolu partnerského soužití. Tento vzorec není spojen s výraznějšími poruchami osobnosti násilníka. Oběť není traumatizována a celkem svobodně se rozhoduje pro odchod ze vztahu či pro pokračování v něm.

Psychické týrání

Jde o častější vzorec, jehož cyklus je časově rozložen. Domácí násilí se koncentruje do občasných krátkých úseků, po kterých následují dlouhá období klidu.

Partnerský terorismus

Tento vzorec reprezentuje vůbec nejzávažnější podobu násilí v partnerských vztazích. Jde o dlouhodobé, chronické domácí násilí, které vážně traumatizuje oběť a psychicky poškozuje i děti, které v rodině vyrůstají. Podle současných poznatků se ho dopouštějí výhradně muži. Při týrání partnerky kombinují různé formy násilí, které bývá spojeno s vážnějším narušením osobnosti pachatele. Obvykle je u něj diagnostikována porucha osobnosti a chování podle mezinárodní klasifikace nemoci (ICD-10).“²¹

²⁰ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 26–28.

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 2008, s. 11–13.

2.2.4 Dynamika domácího násilí

„Partnerské násilí se nevyskytuje jako ojedinělý akt, ale jedná se o dlouhodobý způsob chování jednoho partnera vůči druhému. Partnerské násilí začíná často verbální agresí, která později přerůstá ve fyzické násilí. Pachatel oběť netýrá neustále, násilné incidenty jsou střídány s obdobími klidu. Mezi obětí a násilníkem se vytváří zvláštní pouto vzájemné závislosti, které nedovoluje ani jedné straně nerovný vztah opustit. Teorie cyklu násilí reflektuje skutečnost, že mnoho obětí zůstává v násilném vztahu po dlouhou dobu (v některých případech až desítky let) a napomáhá vysvětlení tohoto fenoménu. Společně s teorií naučené bezmoci tvoří část odpovědi na velmi časté otázky, proč oběť ze vztahu neodejde, proč nepodá na pachatele trestní oznámení či proč se v některých případech vrací zpět k pachateli.

Cyklus násilí se skládá ze tří oddělených a odlišných fází (viz příloha B):

1. **Fáze narůstání tenze** – zahrnuje mírné incidenty, u oběti se zvyšuje napětí a strach z možného násilí a oběť se snaží odvrátit budoucí eskalaci násilí.
2. **Fáze násilí** – relativně krátká fáze, trvající od několika minut do několika hodin, v jejímž průběhu tenze z předchozí fáze eskaluje v otevřené násilí a může mít za následek zranění, případně až smrt.
3. **Fáze „líbánek“, klidu** – situace se uklidní, v průběhu této fáze se násilník omlouvá, slibuje, že násilí se už nebude opakovat, projevuje lítost nad svým chováním. V některých případech se ale násilník neomlouvá a vinu za své násilné chování připisuje oběti. Pokud ale oběť změní své chování, slibuje, že se násilné epizody už nebudou opakovat. Tato fáze může být v počátku trvání vztahu nejdelší, ale v průběhu času se obvykle stává výrazně kratší, až téměř vymizí velmi rychlým přechodem do fáze narůstání tenze.

Předpokládá se, že neustálé střídání vlídného a milujícího chování s násilným, udržuje oběť ve vztahu a odrazuje ji od odchodu. Na druhé straně, střídání jednotlivých fází násilného partnera nemotivuje ke změně jeho chování. Přestože se jednotlivé fáze střídají v cyklu, je obtížné předvídat začátek a konec jednotlivých etap, zejména vzhledem k jejich závislosti na mnoha situačních faktorech. Každou fázi cyklu násilí lze charakterizovat specifickým chováním a prožíváním oběti i násilníka – viz příloha C.²²

Násilník bude oběť tímto způsobem držet u sebe dlouho. Možná po celou dobu jejich společného života. Uhodí – omluví se – bude odpuštěno. Násilník se nemusí měnit, nemá důvod ani motivaci. Oběť čeká na lepší fáze, které nakonec přijdou.

---

²² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 2007, s. 37.

2.3 „OBĚŤ“ – OSOBA OHROŽENÁ DOMÁCÍM NÁSILÍM

2.3.1 Oběť jako objekt

„Oběť je obětí, protože tak byla perverzním jedincem označena. Stává se obětním beránkem odpovědným za všechno zlo. Nadále bude terčem násilí a ochrání tak agresora před depresí a sebezpochybněním. Pro agresora oběť nic zvláštního neznamena. Je pro něj zaměnitelným předmětem, který byl po ruce v příhodné nebo méně příhodné chvíli. Předmětem nenávisti se pak stává v okamžiku, kdy začne unikat a nemá už agresorovi co poskytnout.“²³

Je možné se domnívat, že tato oběť domácího násilí je na tom ze své pozice velmi špatně. Fáze nepřicházejí, obětí je z vůle násilníka. Vybral si ji, svůj postoj není ochoten měnit. Zlo, které v oběti vidí, musí být neustále trestáno.

„Oběti se jeví jako naivní, důvěřivé. Nedokážou si představit, že ten druhý je ze své podstaty destruktivní, zkoušejí najít logická vysvětlení a odstranit možná nedorozumění. V důsledku jakéhosi mateřského ochranného citu mají za to, že mu musí pomáhat, protože jen ony mu rozumějí. Domnívají se, že jsou schopné všemu rozumět, všechno odpustit, všechno ospravedlnit. Oběti v sobě živí naději, že druhý by se mohl změnit, že by mohl i litovat. Stále doufají, že vysvětlováním a sebeospravedlňováním mohou napravit nedorozumění, a odmítají přijmout, že by si člověk neměl nechat líbit všechno, co dokáže pochopit nebo do čeho se dokáže vcítit. Když oběti začnou jasně označovat to, co pochopily, stávají se nebezpečnými. Musí být násilně umlčeny.“²⁴

2.3.2 Důvody setrvání ve vztahu

„Proč ženy, které se ocitnou v násilném vztahu, neodejdou z domova? Proč zůstávají a snášejí týrání den za dnem, měsíc za měsícem? Tyto otázky si kladou mnozí lidé, kteří se o domácím násilí teprve dozvídají. Jsou založeny na předpokladu, že násilí nemůže být zas tak hrozné, jinak by ho oběť netolerovala. Nebo si lidé mohou dokonce myslet, že oběť se v násilí vyžívá, a proto zůstává. Ve skutečnosti však existuje mnoho důvodů, proč žena s agresorem zůstává.“²⁵

²³ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 2002, s. 150–151.

²⁴ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 2002, s. 160–162.

²⁵ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 59.

2.3.2.1 Vedlejší efekt samotného násilí

„Oběť, která chce odejít, se musí vypořádat s mnoha praktickými i citovými záležitostmi – je to např. bydlení, finance, samota, strach, péče o děti, škola a vzdělávání a tak dále. Každý, kdo se někdy stěhoval, ví, kolik praktických otázek se musí vyřešit a jak stresující období to bývá. Oběť se k tomu všemu musí navíc vypořádat se všemi pocity, které jako týraná osoba zažívá, a rovněž s rozpadem vztahu. S tím vším se musí vyrovnat v okamžiku, kdy je vinou násilí velmi zranitelná. Jedním z dlouhodobých důsledků neustálého týrání bývá psychologická paralýza oběti. Anglická The Women's Aid Federation Research Group k tomu říká:

Neustálá tíha násilného stavu způsobuje ochablost. Prodělaný strach, zmatek a ponížení vede k paralýze, které se žena velmi nesnadno zbavuje. Kromě počátečního zmatku, apatie a zoufalství jsme zaznamenali trvalou ztrátu sebedůvěry, energie a iniciativy, neschopnost jednat s úřady a činit rozhodnutí.

Teorie, která se nazývá „teorie naučené bezmoci“, je velmi podobná. Říká se v ní, že pokud člověk žije v domácnosti, kde se veškeré komentáře o sobě dozvídá pouze od jedné osoby, je pravděpodobné, že této osobě uvěří. Pokud tedy agresor drží ženu v izolaci neustále jí tvrdí, že je hloupá a k ničemu, je pravděpodobné, že o sobě žena začne takto uvažovat. Žena, která věří tomu, že je hloupá a k ničemu, nejspíš nebude věřit k tomu, že by se sama o sebe dokázala postarat, kdyby agresora opustila. Odejít z domova vyžaduje nesmírnou dávku sebedůvěry a odvahy. Oběť ji v sobě musí nalézt právě v době, kdy v ní agresor tyto vlastnosti systematicky ničí. Není proto žádným překvapením, že mnohé oběti mají pocit, že nejsou schopné odejít.“²⁶

Dobře všichni víme, že odejít je zřejmě pro týrané ženy to nejtěžší. Pokud nedostanou nebo nepřijmou pomocnou ruku, může situace dojít tak daleko, že se pomoc může stát zbytečnou. Lze přemýšlet o všemožných důvodech, zkoumat jednotlivé charakteristiky obětí, zabývat se jejich dětstvím, vývojem v rodině. Přesto všechno oběť zůstává tak dlouho, dokud chce a nebo dokud ji to okolnosti či zdravotní stav dovolí. Oboje určuje její schopnost odejít včas. Nejen fyzický, ale především psychický stav oběti tento odchod načasuje.

---

²⁶ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 59–61.

2.3.2.2 Strach z odplaty

„Mnoho agresorů se záměrně snaží oběti odradit od odchodu výhružkami, co jim provedou, když se pokusí odejít. Některé oběti sice seberou odvahu a agresora opustí, ale on si je najde a své výhružky splní, čímž je donutí vrátit se domů. Přemýšlet o dalším odchodu je dvojnásobně těžké – oběť zná důsledky, které nastanou, když se o to pokusí. Oběti často nevědí, že mohou získat ochranu v podobě soudního předběžného opatření nebo policejního vykazání. Mnohdy netuší, že lze získat bezpečné ubytování, kde je nikdo nenajde. Ale i v případě, že oběť toto všechno ví, může to trvat dost dlouho, než sebera odvahu, překoná strach a vykročí do neznáma. Oběť mívá pocit, že dokud je doma, ví, jak se bude agresor chovat. Může předvídat, kdy se bude chovat násilně, a má pocit, že se s tím ve známém prostředí snadněji vypořádá. Myslí si, že když odejde, situace bude nepředvídatelná, a tudíž mnohem děsivější. Klid a mír je pro ně neznámý stav, a když odejdou z domova, nedokáží se s tím vyrovnat.“²⁷

Je nemožné či přinejmenším velmi těžké najít odvahu od agresora odejít. Žena je od přírody ta, která drží teplo rodinného krbu, a muž je ten, kdo shání potravu a vládne. V mnoha ženách je tento, velmi vžitý, i když staromódní postoj zakódován. Jinak neumí svět vnímat, bere ho jako součást koloběhu. Stejně jako se chovala její babička, později i matka.

Kazuistika z praxe

V.P. potichu sbalila jeden kufr s nejvíce potřebnými věcmi pro sebe i děti a plížila se schodištěm dolů. I děti byly rády, že utíkají. A manžel je dneska na noční, tak by se to mohlo povést. Utíkala již několikrát. Ale protože se schovala buď u kamarádek nebo v pronajatém bytě v blízkosti, zákonitě ji manžel pokaždé našel. A protože byl návrat těžší a těžší a rány větší a větší, věděla, že tentokrát to udělá jinak. Poradila se s paní na sociálce, odstěhuje do azylového domu 100 km od místa bydliště. Získala i předběžné opatření a zákaz styku otce s dětmi i s ní. Má už novou školku pro děti a připadá si strašně svobodná.

2.3.2.3 Láska k partnerovi

„Žena by především vůbec v takovém vztahu nezůstala, kdyby k svému partnerovi něco cítila. Je vcelku běžné, že žena svého partnera nepřestane milovat, ani když se objeví násilí. V jiných ohledech to může být dobrý partner. Třeba má moc rád děti a je hodný, kromě okamžiků, když se napije, nebo kromě víkendů. Třeba se nechoval vždycky násilně –

---

²⁷ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 62.

v mnoha vztazích se násilí projeví až po svatbě nebo po těhotenství. Často si žena myslí, že s partnerem jen procházejí špatným obdobím, že násilí přestane a vztah bude nadále trvat. Může doufat, že šok z toho, že vyhledala soudní pomoc – nebo jen prvotní právní pomoc – bude stačit, aby jí otřásl a násilí přestalo. Žena mívá pocit, že jedině díky její neustálé podpoře bude mít partner dost síly na to, aby se změnil. Může mít tradiční představy o manželství – že žena má stát při svém muži. Jestliže se takto cítí, nemá smysl jí tvrdit, že dělá chybu, když chce zůstat. Znamenalo by to žádat ji, aby se vzdala naděje na zachování vztahu, což nemusí být nutně ta nejlepší věc.²⁸

Je známo mnoho případů týraných žen. I oběti se na tyto dokumenty dívají, čtou o nich. Některé nechtějí pravdu připustit, některé jsou vděčné za to, že na tom nejsou ještě hůře. Oběť je ke svému partnerovi natolik citově připoutána, že není schopna rozpoznat, že se stala nebo stává obětí domácího násilí. Žena nehledá příčiny, proč se tak muž chová. Domnívá se, že čas vše vyřeší, že se partner změní, nebo se jí podaří jej změnit.

2.3.2.4 Tlak církve nebo rodiny

„Jiné ženy cítí, že agresora přestaly milovat. Mají pocit, že vztah skončil a už jej nelze vzkřísit. Přesto je ale církev nebo rodiny mohou přesvědčovat, aby neodcházely. V křesťanském svatebním obřadu stojí slova „v dobrém i ve zlém.“ Náboženské kruhy nebo velmi konzervativní rodiče si je vykládají tak, že žena má setrvat v manželství i přes násilí. Jinak by porušila slavnostní přísahu. I sama žena může mít takové zásady a ocitne se v situaci, kdy nemůže vyhrát. Díky své silné víře dokáže utrpení snášet. Nedokáže se smířit s představou, že by mohla ztratit uznání svého Boha a představitelů církve. Bylo by to pro ni horší než přetrvávající násilí.“²⁹

Kazuistika z praxe

Rodina L.D. je velmi věřící, křesťanství prolíná a ovlivňuje celý jejich život. Když se jednou vdala, není přípustné, aby se rozvedla. Navíc muž je z rodiny, která také věří. Že se L.D. musela vdát, aniž by muže milovala, už v potaz bráno není. Rodiny se tak dohodly navzájem. Lidé se i tak berou bez lásky jako před staletími. Ale rodiče jí vysvětlili, že si zvykne. A už vůbec ji nevěří, že ji muž někdy uhodí, když nechce plnit manželské povinnosti. A neustále opakují: „Nezapomeň – v dobrém i ve zlém.“ Nemá sílu se vzepřít.

²⁸ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 67.

²⁹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 68.

2.3.2.5 Starost o děti

„Žena se může rozhodnout, že v násilném vztahu zůstane kvůli dětem. Násilí třeba není cíleno na děti a agresor se jinak chová jako dobrý otec. Matka však může mít pocit, že svým dětem nemůže odepřít prospěch ze života s oběma rodiči. Děti samy na ni mohou dokonce tlačit, aby neopouštěla tatínka, pokud samy nedokážou situaci plně pochopit. Dalším případem je situace, kdy se oběť vážně obává, že opustí-li domov, o své děti přijde. Bojí se, že ji budou sociální pracovníci považovat za špatnou matku, když je s sebou přiveze do azylového domu a umístí je do ústavní péče. Nebo jí agresor vyhrožuje, že pokud ho opustí, bude o děti bojovat u soudu. V nejkrajnějších případech může agresor ženě dokonce vyhrožovat tím, že pokud ho opustí, zabije děti i sebe. Žena má prostě pocit, že nemůže riskovat to, že o své děti přijde.“³⁰

Spousta týraných žen nezná svoje práva, možnosti. Jedním důvodem je neznalost, druhým možné zamezení informací díky partnerovi – znemožnění sledování televize, používání internetu. Třetím samotný strach se zajímat o to, co je možné. Hlavní role je matka. Vytvořit domov pro své děti.

2.3.2.6 Sebeobviňování

„V naší společnosti je žena rovněž často hodnocena ve světle svých vztahů s muži. Žena žijící ve spokojeném manželství s hodnými dětmi je chápána jako úspěšná. Pokud se však vztah rozpadne, někteří z toho budou vždy vinit ženu, bez ohledu na pozadí situace. Žena s úspěšnou kariérou – která třeba vychovává děti sama – často není brána jako ideální žena, protože nebyla schopná udržet vztah s mužem. Oběť tomu může sama věřit a myslet si, že když svého partnera opustí, selže. Protože nechce zklamat, rozhodne se zůstat. Žena, která toto přesvědčení nesdílí, se přesto může obávat, že se na ni budou ostatní dívat skrz prsty. Tato situace je zvlášť těžká, pokud se k ní takto chovají členové rodiny nebo přátelé.“³¹

Všeobecně je bohužel většinou vina za rozpad vztahu dávána ženě. Když je jí muž nevěrný, má to „zamést pod postel“, ať hlavně netrpí děti. Když se občas napije a pak ji uhodí, nemusí z toho hned dělat takovou vědu a odcházet. Pokud se vzepře a vymaní z této spirály násilí, je okolím ve většině případů označena za příčinu rozpadu rodiny a manželství.

---

³⁰ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 68.

³¹ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 69.

2.3.2.7 Ztráta domova

„Mnoho žen, které žijí v násilných vztazích, má pocit, že nemá kam jít. Třeba nemají žádné příbuzné nebo přátele, kde by mohly přespat. Třeba mají pocit, že mají-li odejít, musí se odstěhovat z oblasti, kde žijí, kde však také žije jejich rodina. Anebo by mohla bydlet v azylovém domě, ale není připravena na život v takovém zařízení. Možná má strach, jaké to tam bude, protože takovou formu bydlení ještě nikdy nezažila. Pokud má děti, musí brát v potaz také jejich potřeby. Nebo je možné že se má kam obrátit na krátkou dobu, ale má strach, kde bude žít dlouhodobě. Skutečnost, že žena takhle uvažuje, neznamena, že je materialistická nebo že násilí není tak hrozné. Opustit domov, aniž by měla kam jít – zejména pokud se to týká i dětí – je velký krok. Nelézt nové ubytování není snadné a vyžaduje mnoho času a energie, které se mnohým obětím nedostává.“³²

Oběti domácího násilí jsou mužem sledovány tak, že nemají možnost poradit se s odborníky, zajít na sociální odbor. Jsou sledované, mají přesný časový rozvrh a není lehké se z něho vymanit.

Kazuistika z praxe

P.B. se od svého muže odstěhovala z důvodu bití, které již přímo ohrožovalo její život a zdraví, do zahradní chatky v dezolátním stavu po babičce. Zpočátku nikdo nevěděl, kam se ztratila. To byl ale její cíl. Chtěla to tak. Až jejího otce napadlo, že je možné ji hledat na té zapomenuté zahrádce, kam léta nikdo nejezdí. P.B. našli policisté stočenou na kanapi, pod slabou dekou. Umrzla. Nenašla pomocnou ruku, přítele a bez finančních prostředků na topení, navíc poraněná, usnula a neprobudila se.

2.4 „PACHATEL DOMÁCIHO NÁSILÍ“ – NÁSILNÁ OSOBA

2.4.1 Klasifikace násilných partnerů

„**Typ 1** označovaný jako **instrumentální** – vyznačuje se antisociálním založením, agresivitou a sociálním sadismem, což znamená, že uplatňování krutosti ve vztahu k partnerce není vázáno na sexuální vzrušení. V průběhu incidentu nereaguje tento typ zvýšením tělesného nabuzení. Bývá problematický i mimo soukromou sféru, má totiž obecně zvýšený sklon k agresivnímu jednání. Násilné projevy se mohou proto objevovat i ve vztahu k vlastním rodičům, k autoritám atp.

---

³² CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 2007, s. 71–72.

Typ 2 označovaný jako **impulzivní** – při explozích násilí je psychofyzilogicky nabuzen, v průběhu incidentu je tedy jeho chování impulzivní, jedinec se špatně kontroluje. Impulzivní typ je disforický (převládá u něj emocionálně nepříjemné naladění) a charakterizuje ho úzkostná vazba k partnerce, na níž je závislý. V ostatních sociálních kontaktech projevuje spíše pasivitu. Může mít i některé znaky hraniční osobnosti.

Zmíněné dva typy však vykazují různé závažné stupně povahových zvláštností, a proto se v konkrétním případě připouští i diagnóza anomální či psychopatické osobnosti. K oběma typům patří zhruba 50 % domácích násilníků. Zbývající polovina se řadí do kategorie „ostatní“. Jejich problematické chování se projevuje jen v partnerském vztahu, proto se jim říká též „family only“ nebo „overcontrolled“. Pro okolí a veřejnost jsou nenápadní a bez problémů zvládají své sociální role v zaměstnání, v širší rodině i na veřejnosti.

Pro účely orientačního posouzení násilné osoby se mezitím v praxi ustálila poměrně jednoduchá a obecně srozumitelná klasifikace. Nemá ani jasně definovaná kritéria nebo empirické ověření. Zdá se však, že pro praktiky, kteří musejí řešit živé případy domácího násilí, je užitečná. Zahrnuje následující varianty násilníků:

- **osoba dvojí tváře bez výrazných příznaků psychopatologie**, která produkuje problematické, násilné chování pouze ve svém soukromí, ve vztahu k blízké osobě.
- **obecně násilná osoba**, u které se vztahové násilí kombinuje s dalšími problematickými (antisociálními) sklony i mimo jadernou rodinu.
- **násilník, u kterého dominují problémy závislosti** (alkoholismus, drogový abúzus, závislost na hracích automatech), s nimiž je domácí násilí úzce spojeno.
- **násilník s psychickou zátěží** (tj. s výraznými symptomy poruch osobnosti).³³

Lze se domnívat, že prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá, je hlavním faktorem, který ovlivní jeho pohled na partnerský vztah, na to, jak se mají partneři k sobě chovat. Pokud syn uvidí úctu svého otce ke své ženě, přenesení ji i do svého vztahu. Bohužel i špatné příklady táhnou. A pokud otec matku častuje vulgárními slovy, řekne to pravděpodobně jednou i syn své partnerce. Ač se tomu jako dítě všemožně bránil.

2.4.2 Profil „pachatelů“ domácího násilí

„Z výpovědí žen v rámci poradenské praxe pro pomoc ženám postiženým domácím násilím vyplývá, že nejčastější příčinou domácího násilí je povahové založení partnera. Jako další uváděné důvody přicházejí v úvahy alkohol, psychická porucha, nebo domácí neshody.

³³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 2008, s. 38–40.

Základní zdroje agresivního chování násilníka:

- trvalé osobnostní založení, které je výrazně ovlivněno dědičností a výchovou
- drobná mozková poškození. V tomto případě násilník zpětně pocítuje lítost nad svým chováním, někdy může mít i amnézii na násilnou epizodu. Tuto poruchu lze ovlivňovat vhodnou léčbou u neurologa nebo psychiatra,
- dyadické reakce, tj. vzájemné působení obou partnerů, střídá se provokace a reakce.³⁴

Ponětický v knize „Agrese, násilí a psychologie moci“ uvádí čtyři příčiny mužského násilí:

1. „Okrajová pozice muže v rodině. U mužů, na základě jejich vývoje i společenského očekávání stojí v popředí jejich profese, jejich role coby živitele a ochránce rodiny a tím i jejich racionalita na úkor emocionality. Zde se tudíž opět aktualizuje strach mužů z emocionálně mocných a silných žen. Mnoho mužů je tak vystaveno nebezpečí ztráty své mužnosti, zvláště v situacích ztráty zaměstnání, nemoci či odcizení až nevěry vlastní manželky. Tím je vážně zasažena jejich mužská identita, jejich sebevědomí a sebeúcta.
2. S tím souvisí i představa mužů i žen o mužskosti a mužské sexualitě, jež je dobyvačná. Muž musí být aktivní, výkonný, polygamnější než žena, sexualita je pro něj důležitým cílem a důkazem fungujícího vztahu.
3. K překonání původní ženské identifikace s matkou je nutný mužský vzor (otec) s vyrovnanou mužskostí a konstruktivním agresivním chováním, což se vyznačuje jasnými zásadami, odvahou a obrannou i ochrannou schopností. U synů agresivních, slabých, ale i chybějících otců se může vyvinout přehnaná maskulinita, živěná nejistotou (chybějícím vzorem) jak řešit partnerské konflikty smírnou cestou. Nenaučili se reagovat na emočně vstřícné chování svých partnerek, volí místo toho nejjednodušší cestu: vládnutí, zastrasování, znevažování všeho citového.
4. Poslední důvod leží ve společenském vědomí: mužům je přisuzována větší moc než ženám, a také mnohem větší moc než dětem. Patriarchální společnost a její zákony chrání muže, kteří se chovají v rodinách násilnický, pokud nedojde k udání kvůli trestnému činu. Ale i pak, jak referují agresivně a sexuálně zneužívané oběti, se chovají policisté i soudci nedůvěřivě, podrobují je mnohem častěji a necitlivě výslechům než pachatele, kteří většinou dostávají jen mírné tresty.“³⁵

³⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2004, s. 58–60.

³⁵ PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 2004, s. 58–60.

Je pravdou, že i ztráta zaměstnání, místa, postavení může ovlivnit chování partnera. Jeho pokles na žebříčku společnosti pak může odnést právě partner. Někdy se nedaří situaci zvládat, vyrovnat se s ní. Je nutné splácet závazky, půjčky, hypotéku. Agresor si připadá neschopný a vylévá si vztek. Když uhodí, uleví se mu.

2.4.3 Teorie hněvu – charakteristika násilné osoby

„Hněv je složitá emoce. Je to reakce na směsici různorodých faktorů odrážejícího biologické i psychosociální vlivy. Nervový systém tak reaguje na vnímanou – i jen domnělou – hrozbu. Neexistují ani dva jedinci, u nichž by se hněvivý výbuch odehrával na základě stejného scénáře. Jde vždy o individuální, hluboce osobní prožitek.“³⁶

G. W. Doyle v knize „O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka“ rozlišuje několik důvodů, proč dochází k hněvu a následnému útoku agresora na oběť. Mezi důvody uvádí: provokace, temperament, osobnost, užívání/zneužívání látek, poruchy nálady, problémy s komunikací, nízká dovednost zvládat zátěž a vliv stresu.

Provokace

„Provokace je snad nejpřeceňovanější vysvětlení toho, proč se lidé rozzlobí. Hněviví lidé vždy uvádějí, že je k výbuchu vyprovokovaly vnější události a spouštěcí mechanismy. Ve skutečnosti však za jejich hněv nemohou ani lidé, ani okolní věci, ale spíše jejich představy a interpretace těchto událostí a okolností.“³⁷

Není možné omlouvat ani provokaci, ani jinou situaci. Lze konstatovat, že nastartuje, ale rozhodně neomlouvá. Stimul musí jedinec zvládnout, získat nad sebou kontrolu. Veškeré příznaky chování partnera tímto směrem by měly být pro oběť – i když teprve budoucí – jasným varováním.

Temperament

„Temperament utváří vrozené vlohy a vlastnosti, které v podstatě definují tón a kvalitu emotivity jedince. Jinak řečeno, temperament odráží, jakým způsobem náš nervový systém „ladí“ emoční odpovědi na okolní podněty od náhlých, neočekávaných zvuků až k předvídaným problematickým mezilidským vztahům.

Dva povahové rysy, které se objevují ve spojení s nepřiměřeným hněvem, jsou **impulzivnost a excitovanost**. Impulzivnost se vztahuje k neschopnosti jedince odložit uspokojení nebo

³⁶ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 42.

³⁷ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 43–44.

tolerovat frustraci, když jeho potřeby nejsou okamžitě uspokojeny. Excitovanost na druhé straně má co dělat se schopností reagovat na podněty a s emoční „výbušností. Oba tyto rysy se v případě hněvu nejsilněji vážou k intenzitě spíše než k frekvenci, takoví jedinci například hned zuří tam, kde by jiní byli patrně jen podráždění.“³⁸

Lze předpokládat, že osoba s vyšším temperamentem má blíže ke křiku, bouchání dveřmi, případně házením věcmi. Výhodou je partner pro ni klidnější, který případnou agresi zmírňuje. Pokud je partner stejně impulzivně vybavený, stává se situace kritickou přímo vybízející k útočné náladě či útoku samotnému.

Osobnost

„Je to dost zvláštní, ale téměř nic není známo o roli, kterou hraje osobnost v náchylnosti k nadměrnému hněvu. Jedinou výjimkou je „agresivní“ osobnost. V tomto kontextu považujeme za agresivní typ osobnost, která přirozeně a snadno převezme velení, iniciuje změnu a ovlivňuje chod věcí v každodenním životě – a je velmi vzdálená například plaché, pasivní nebo závislé osobnosti. Agresivní osobnost se může a nemusí projevovat agresí (jednání, které má zranit, poškodit nebo zničit lidi a věci). Pojem agresivní osobnost zahrnuje nespočet druhotných rysů nebo specifických tendencí jednání – důsledné, předvídatelné, viditelné vzory interakce s prostředím, zasahující nejrůznější situace a události po dlouhé časové období.“³⁹

Agresivní osobnost by žena měla rozlišit již v počátku vztahu a vůbec se do něho nepouštět. Pokud se jí to nepodaří, lze se domnívat, že je nemožné mít s takovým člověkem vztah vyrovnaný, klidný nebo snad dokonce harmonický.

Užívání/Zneužívání látek

„Hrubý hněv a agresivní výměna názorů se často objevují v souvislosti s užíváním a zneužíváním drog. Velké množství chemických substancí, jak legálních, tak nelegálních, působí na lidský mozek, způsoby, které mívají za následek logické myšlení a schopnost úsudku, útočnost a rozjitřené emoce, zvláště hněv. Nejvíce však k nepřiměřenému hněvu nepochybně přispívá alkohol. Alkohol – i když ho většinou užíváme jako prostředek k dočasnému úniku před tvrdostí každodenního života – stimuluje nervový systém, a tudíž nás ještě více podráždí a vyvolá vyšší citlivost, ne menší.“⁴⁰

---

³⁸ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 45–46.

³⁹ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 46–47.

⁴⁰ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 50–51.

Vliv omamných a návykových látek na chování člověka je jednoznačně prokázán. Ovlivňuje především psychiku člověka. Pod vlivem těchto látek je spácháno velké množství trestných činů, které mnohdy začínají domácím násilím.

Poruchy nálady

„Lidé trpící depresí bývají často i zlostnější nebo přinejmenším podrážděnější. Dále si všímají, že takzvané záchvaty hněvu (v naší terminologii epizodická zuřivost) vyplývající z afektivních poruch se vyskytují mnohem častěji, než by člověk očekával. Prvotním viníkem se zde zdá být deprese, dokonce i ve své nejmírnější (i když chronické) podobě – dystymii. U ní se objevuje chemická nerovnováha týkající se mozkových neurotransmiterů (epinefrinu a serotoninu), což u depresivních lidí vede ke zvýšenému pocitu hněvu.“⁴¹

Emoční vybavení osobnosti si nikdo vybrat nemůže. Ale je jistě možné ji usměrnit. Pokud má sám člověk zájem, může se vědomě umírnit a přemýšlet o tom, co řekne, než ublíží. Opravdové deprese, kdy je člověk nemocný a které mohou zapříčinit vážné partnerské problémy, samozřejmě bez lékaře zvládnout nelze.

Problémy s komunikací

„Zlostní lidé svým afektem něco sdělují – otázka je co. Emoce zůstávají jednou z nejběžnějších forem neverbální komunikace mezi lidmi. Hněv sděluje, na čem nejvíce v životě lpíme, co si ceníme. Hněv ve vztahu může také oznamovat další negativní pocity, jako například opovržení a odpor. Pocit znechucení signalizuje, že blízká osoba je vnímána jako odpudivá a neposkytuje žádné potěšení. V mezilidských vztazích obě tyto emoce komunikují sociální odmítnutí s tím, že druhá osoba není hodna naší náklonnosti ani pozornosti.“⁴²

Je důležité s partnerem mluvit. O jeho problémech, o tom, jak se cítí. Vzbudit důvěru v to, že mu nebude posmíváno, pokud se mu něco nezdaří. Že mu bude poskytnuta pomoc. Pak nemůže vzniknout napětí. A komunikace je základem každého vztahu, partnerského samozřejmě nejvíce.

Nízká dovednost zvládat zátěž

„Pro mnoho lidí je hněv způsobem – někdy jediným, který znají – jak zvládat výzvy, konflikty a nástrahy každodenního života. Proč některým lidem chybí schopnost zvládat problémy místo toho spoléhají na hněv jako na způsob, jak se vyrovnat se stresem? Protože se

---

⁴¹ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 52.

⁴² DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 53–54.

to nenaučili v mládí. Rodiče úspěšní v „emočním konfliktu“ pomáhají dětem rozlišit mezi intenzitou emocí – podrážděnost versus zuřivost – a pohlížejí na jejich hněv jako příležitost k poučení. Místo, aby hněv dítěte přešli bez povšimnutí nebo ho kritizovali, mu pomohou vhodně pocity pojmenovat, určit, co hněv způsobilo, rozlišit mezi emocí a jednáním, a co je nejdůležitější, problém vyřešit.“⁴³

Je nutné se svými dětmi mluvit o tom, jak zvládnout ekonomickou situaci, jak se vypořádat s možnými konflikty odehrávajícími se ve škole, zaměstnání, v rodině. Pokud budou děti od mládí připravené na zvládání emocí, zpravidla v dospělosti nebudou tolik vystavené nízké zvladatelnosti emoční zátěže.

Stres

„Život bez stresu neexistuje. Všichni lidé jsou každý den konfrontováni s překážkami, krizemi a konflikty. Zda se stres změní v hněv, však závisí na velikosti a typu stresu, s nímž osoba musí v daném čase potýkat. Každý z nás má určitou „přípustnou mez“ nebo toleranci ke stresu, neboli jde o to, kolik toho umí náš nervový systém zvládnout bez viditelných znaků citového vypětí. Právě to je totiž hněv – typ citového vypětí. Když stres roste a překročí jistou mez, tehdy jsme nejnáchylnější k tomu přestat se ovládat. Trocha „přílišného“ stresu se obvykle projevuje jako podrážděnost, větší dávka znamená zlost nebo vztek.“⁴⁴

V dnešní době jistě může pod vlivem citového vypětí vybuchnout každý. Důvodem je to, že stres především vytváří vztek a ten následně může vygradovat ve zlé slovo, či případně ve fyzický útok. Téměř každý člověk může vztekle bouchnout dveřmi, říci slovo nebo větu, která jej potom mrzí, může nespravedlivě uhodit svoje děti. Musí se ale umět omluvit, zachovat si úctu k těm, které má rád a nezkazit si vztah s těmi, kteří o něho stojí a budou s ním, když je bude potřebovat. Ať jde o partnera, nebo děti či rodiče.

---

⁴³ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 55–56.

⁴⁴ DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 2007, s. 57.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl praktické části

Domácí násilí je vcelku užívaný termín v naší společnosti, který nelze podceňovat. Oběti násilností vyhledávají možnou pomoc u policie a sociálních pracovníků, soudů, ale též u psychologů a lékařů. Krizová pomoc obětem násilí by měla být účinnou interdisciplinární pomocí.

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza chování násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím. Konkrétní cíl je zaměřen na zjištění situace osoby ohrožené domácím násilím z hlediska jednotlivých forem, přítomnosti dětí jako svědků či obětí domácího násilí a jejich fyzických nebo psychických následcích, povědomí oběti o možném způsobu účelné ochrany a v neposlední řadě o důvodu a způsobu řešení vzniklé situace.

Pro posouzení problematiky daného tématu je zvolena interpretace výsledků zjištěných pomocí dotazníkového šetření. Dotazníkový průzkum měl za cíl potvrzení či vyvrácení stanovených předpokladů.

3.1.1 Stanovení předpokladů

Před samotným průzkumným šetřením byly stanoveny předpoklady týkající se odhalení a obecného povědomí respondentek o domácím násilí, o možném způsobu jejich účelné ochrany, důvodu vyhledání pomoci a role dětí v domácnosti, kde dochází nebo docházelo k domácímu násilí.

P 1:

Lze předpokládat, že více jak 60 % žen, na kterých jsou páčány různé formy násilí ví, že toto násilí má charakter domácího násilí.

P 2:

Lze předpokládat, že více jak 70 % žen, které jsou ohroženy domácím násilím nejsou informovány o možném způsobu zajištění jejich účelné ochrany.

P 3:

Lze předpokládat, že ve více jak 60 % domácností, kde dochází k domácímu násilí jsou děti jeho svědkem.

P 4:

Lze předpokládat, že domácí násilí je páčáno na ženách bez rozdílu dosaženého vzdělání.

3.2 Použité metody a techniky práce

Z metod dotazování byl zvolen nestandardizovaný dotazník, dále byla využita analýza sekundárních zdrojů a statistické metody.

Pro snazší sběr dat a vyhodnocení průzkumného šetření byl vytvořen pracovní formulář: Vyhodnocení dotazníku – viz příloha E.

3.2.1 Nestandardizovaný dotazník

Dotazník byl konstruován do tématických okruhů, které směřovaly k stanoveným předpokladům. Jednalo se o takzvanou baterii otázek, směřující k danému předpokladu. Otázky byly formulovány otevřené, pootevřené a uzavřené. Dotazník umožnil respondentkám uvést doplňující samostatný komentář k dané problematice. Úvodní část dotazníku představuje autora průzkumu a objasňuje důvody sběru dat. Obsahuje i upozornění o anonymitě dotazníku a zpracování pouze za účelem empirického šetření.

V druhé části dotazníku jsou stanoveny otázky týkající se samotného domácího násilí. Zjištění jednotlivých forem domácího násilí, povědomí respondentek o možném způsobu účelné ochrany před domácím násilím, vyhledání pomoci a další dotazy, které pátrají po objasnění některých aspektů domácího násilí v rodině.

Závěrečná část dotazníku obsahuje sociodemografické otázky sloužící pro třídění odpovědí, týkající se věku, stavu, nejvyššího dosaženého vzdělání a ekonomického statusu.

Při konstrukci dotazníku byla respektována některá pravidla, zásady a požadavky, které je třeba dle Chrásky respektovat. Jedná se například o jasnost a srozumitelnost otázky, též jednoznačnost. Otázky nesmí být sugestivní, dotazník musí obsahovat jasné pokyny k vyplnění, a to zvláště pokud je odesílán respondentům poštou. Při konstrukci dotazníku je třeba dbát na to, aby údaje bylo možné snadno vytřídit a zpracovat.⁴⁵

Dotazník je součástí přílohy D.

---

⁴⁵ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 169–170.

3.2.2 Analýza sekundárních zdrojů

Analýza sekundárních zdrojů je nezbytnou součástí přípravy průzkumového šetření sběru dat a informací. Tato technika umožňuje analyzovat data, která byla již dříve v jiném výzkumu na podobné téma shromážděna. Za sekundární zdroje proto byly zvoleny informace poskytnuté občanským sdružením ROSA, které poskytuje nejen specializované poradenství a konzultace ženám, které mají zkušenost s domácím násilím. Další zdroj, který pomohl utřídit informace o problematice domácího násilí posloužily internetové stránky DONA linka - nonstop telefonická linka pro pomoc osobám ohrožených domácím násilím a internetové stránky STOPNASILI.CZ. Dále byl využit Reprezentativní výzkum násilí na ženách, který proběhl v roce 2003 v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Tento výzkum provedl Sociologický ústav AV ČR a Filozofická fakulta UK v Praze. Dále byl využit druhý sociologický reprezentativní výzkum o domácím násilí v ČR. Pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s. ho stejně jako v roce 2001 zrealizovala agentura STEM. Výsledky byly zveřejněny na tiskové konferenci dne 6. 9. 2006, jen pět dní před 5. výročím zahájení nonstop provozu DONA linky.

3.2.3 Statistické metody

Statistické metody jsou potřebné při zpracování dat a informací a to především k jejich utřídění a srozumitelné prezentaci. Informace, získané dotazníkovým šetřením byly pomocí čárkovací metody uspořádány do tabulek četností, v některých případech byl využit aritmetický průměr hodnot, po té došlo k jejich grafickému znázornění v procentech. Přitom bylo využito různých typů grafů.

3.3 Popis zkoumaného vzorku

Průzkumové šetření bylo zaměřeno na osoby ohrožené domácím násilím, tedy ženy, které jako oběti prošly jakoukoli formou tohoto násilí. Na dotazník odpovídalo 52 žen od 18 let do 54 let v Libereckém kraji a to bez rozdílu stavu, dosaženého vzdělání nebo profese. Výběr respondentů byl z části cílený a z části náhodný (viz. kapitola 3.5).

3.4 Průběh průzkumu

Celkem bylo rozesláno 70 dotazníků, přičemž návratnost nebyla 100 %. Vrátilo se 56 vyplněných dotazníků, z nichž jich do dalšího vyhodnocení bylo zařazeno celkem 52. Přesto

Ize usuzovat na úspěšnou návratnost vzhledem ke zkoumané problematice. První část dotazníků byla odeslána do jednoho z Azylových domů pro matky s dětmi v Liberci. V zařízeních tohoto typu by mohly žít ženy, které mají zkušenost s domácím násilím. Další část dotazníků byla odeslána pracovním základních škol na Jablonecku, Liberecku. Třetí část byla odeslána pracovním Věznice Rýnovice a Stráž pod Ralskem. O pomoc při vyplnění byla vždy požádána žena ze zmíněného prostředí. To znamená například vedoucí azylového domu pro matky s dětmi, či jedna z pracovník věznice nebo oslovené školy.

Z důvodu citlivosti tohoto tématu a možnosti návratu k negativním prožitkům by nebylo vhodné, aby u vyplňování dotazníků byl přítomen muž, autor dotazníku.

Průzkumové šetření probíhalo od prosince 2010 do první poloviny března 2011. V tomto období se podařilo získat odpovědi od výše uvedeného počtu respondentek.

V průběhu získávání dat se nestalo, že by někdo z respondentek nepochopil zadané otázce dotazníku, tomu i nasvědčovaly odpovědi na jednotlivé položky dotazníku. Otázkám respondentky porozuměly.

3.5 Vyhodnocení průzkumového šetření dotazníkem

První otázka v dotazníku byla tzv. filtrační, která měla za úkol vyloučení respondentek, kterých se problematika domácího násilí netýká. To znamená, že úvodní otázka s odpovědí ANO je zastoupena 100 % z celkového počtu dotázaných respondentek. Dotazníky s odpovědí NE (osobně jsem se nesetkala s domácím násilím) byly automaticky vyříděny a nepoužívány pro další zpracovávání. Celkově bylo do průzkumu zařazeno 52 respondentek.

První třídění bylo zpracováno dle Chrásky, který doporučuje získané dotazníky od respondentů nejdříve zkontrolovat z hlediska jeho korektnosti. Doporučeno je autorem vyloučit z dalšího zpracování dotazníky, které jsou vyplněny zjevně nesprávně nebo neúplně.⁴⁶

Jednotlivé výsledky průzkumového šetření jsou přehledně uspořádány vždy v tabulce a následujícím grafu, náležejícím vždy k dané otázce či tématu.

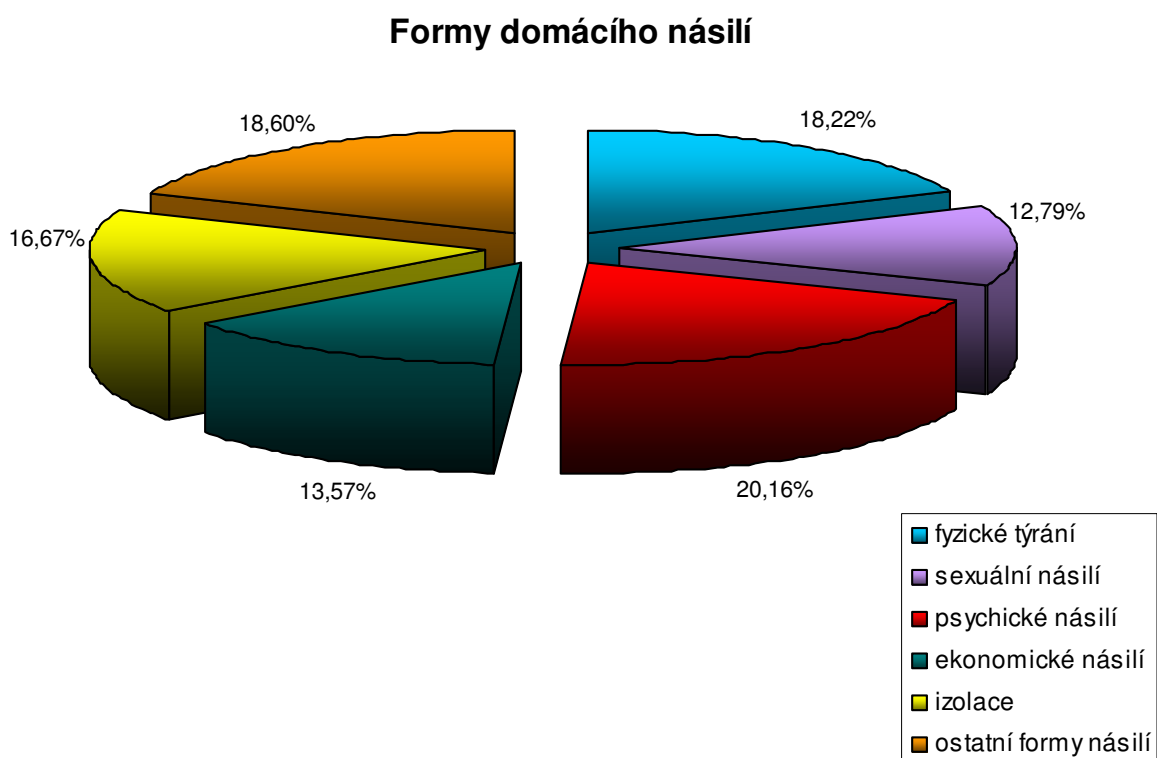
---

⁴⁶ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 2007, s. 175.

Tabulka č. 1: Formy domácího násilí

FORMA	Počet odpovědí resp.	%
fyzické týrání	47	90,38
sexuální násilí	33	63,46
psychické násilí	52	100,00
ekonomické násilí	35	67,30
izolace	43	82,69
ostatní formy násilí	48	92,30
CELKEM respondentek	52	

Graf č.1: Formy domácího násilí

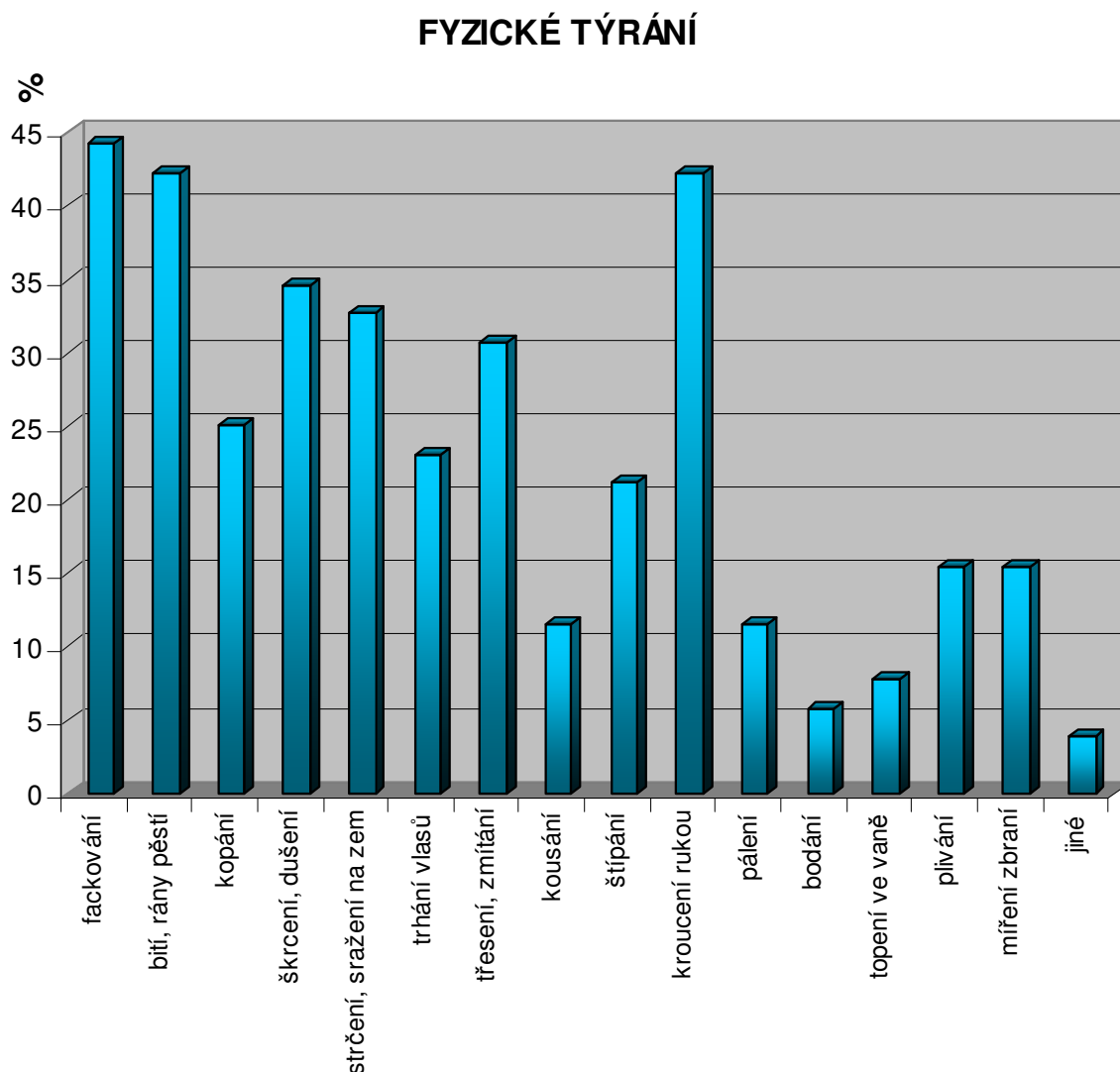

Tabulka č. 1 a graf č. 1 zobrazují zastoupení jednotlivých forem domácího násilí. Ve většině odpovědí respondentek se objevuje více než jedna forma domácího násilí. Zkušenosti s fyzickým týráním mělo 90,8 % dotázaných, se sexuálním násilím 63,46 %, s psychickým násilím 100 %, ekonomickým násilím 67,30 %, formou izolace 82,69 % a s ostatními formami násilí 92,30 % žen.

Tabulka č. 1.1: Formy fyzického týrání

FYZICKÉ TÝRÁNÍ	Počet odpovědí resp.	%
fackování	23	44,23
bití, rány pěstí	22	42,30
kopání	13	25,00
škrcení, dušení	18	34,61
strčení, sražení na zem	17	32,69
trhání vlasů	12	23,07
třesení, zmítání	16	30,76
kousání	6	11,53
štípání	11	21,15
kroucení rukou	22	42,30
pálení	6	11,53
bodání	3	5,76
topení ve vaně	4	7,69
plivání	8	15,38
míření zbraní	8	15,38
jiné	2	3,84
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.1: Formy fyzického týrání

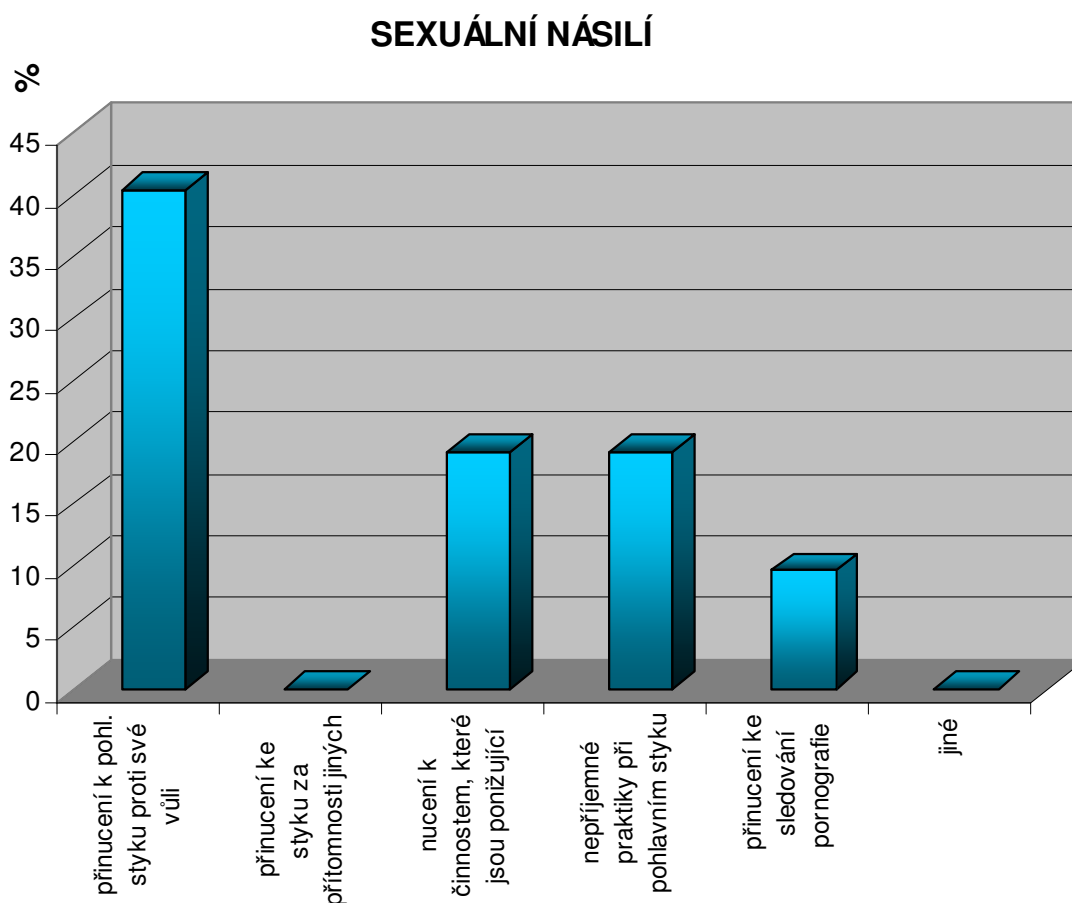
Mezi příklady fyzického týrání dotázané ženy uvedly zkušenosti ve 44,23 % s fackováním, 42,30 % bití a rány pěstí, 25 % kopání, 34,61 dušení a škrcení, 32,69 % strčení, sražení na zem, 23,07 % trhání vlasů, 30,76 % třesení, zmítání, 11,53 % kousání, 21,15 % štípání, 42,30 % kroucení rukou, 11,53 % pálení různými způsoby (cigaretou apod.), 5,76 % bodání různými předměty, 7,69 % topení ve vaně, 15,38 % plivání, 15,38 % míření zbraní. Mezi jiné formy fyzického týrání (3,84 %) uvedly respondentky zavírání dětí na WC v nepřítomnosti matky a v jednom případě i úmyslné zlomení ruky oběti agresorem. Viz tabulka č. 1.1 a graf č. 1.1.

Tabulka č. 1.2: Formy sexuálního násilí

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ	Počet odpovědí resp.	%
přinucení k pohl. styku proti své vůli	21	40,38
přinucení ke styku za přítomnosti jiných	0	0
nucení k činnostem, které jsou ponižující	10	19,23
nepříjemné praktiky při pohlavním styku	10	19,23
přinucení ke sledování pornografie	5	9,61
jiné	0	0
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.2: Formy sexuálního násilí

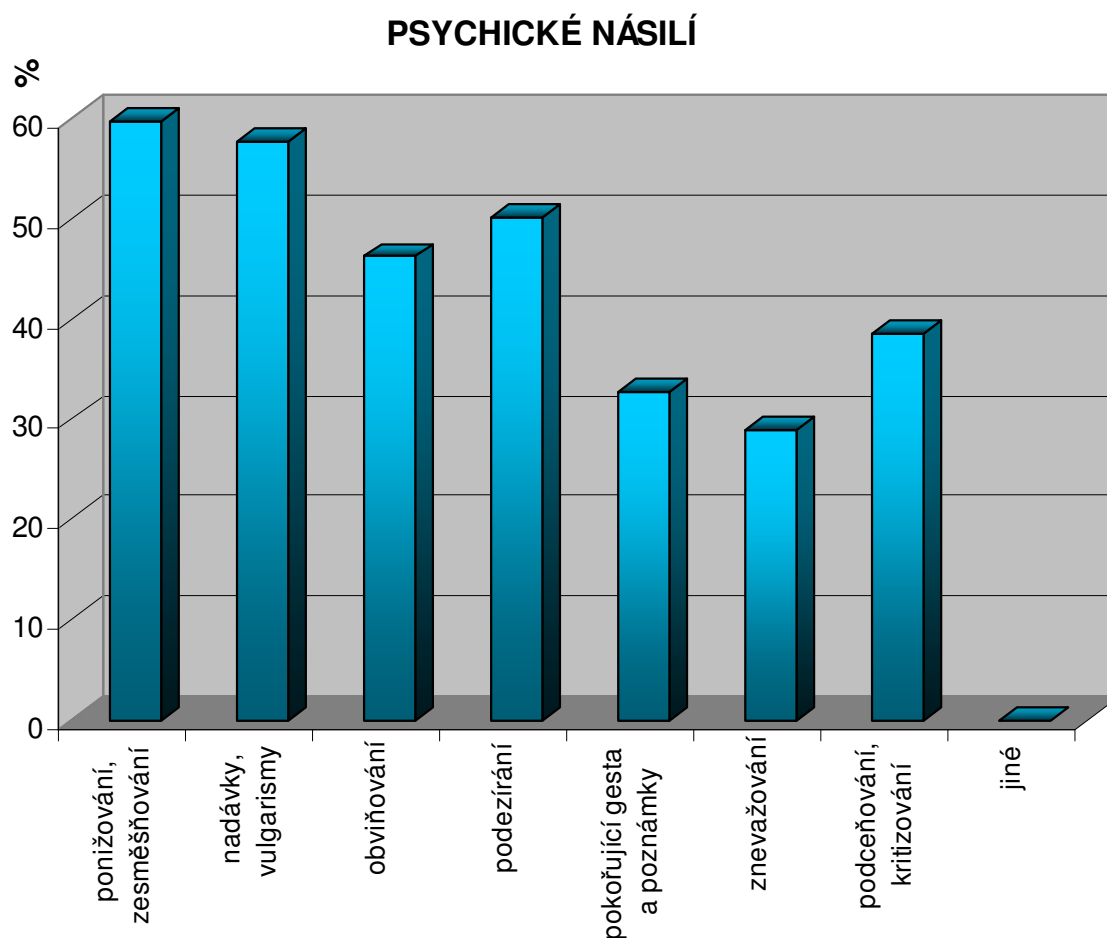
Ženy se setkávají s různými příklady sexuálního násilí. 40,38 % dotázaných zažilo přinucení k pohlavnímu styku proti své vůli, na druhém místě se objevuje nucení k činnostem,

kteře jsou ponižující a nepříjemné praktiky při pohlavním styku (oba příklady 19,23 %). Přinuceno sledovat pornografii bylo 9,61 %. Přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných osob a jiné příklady sexuálního násilí nebyly uvedeny. Viz tabulka č. 1.2 a graf č. 1.2.

Tabulka č. 1.3: Formy psychického násilí

PSYCHICKÉ NÁSILÍ	Počet odpovědí resp.	%
ponižování, zesměšňování	31	59,61
nadávky, vulgarismy	30	57,69
obviňování	24	46,15
podezírání	26	50,00
pokořující gesta a poznámky	17	32,69
znevažování	15	28,84
podceňování, kritizování	20	38,46
jiné	0	0
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.3: Formy psychického násilí

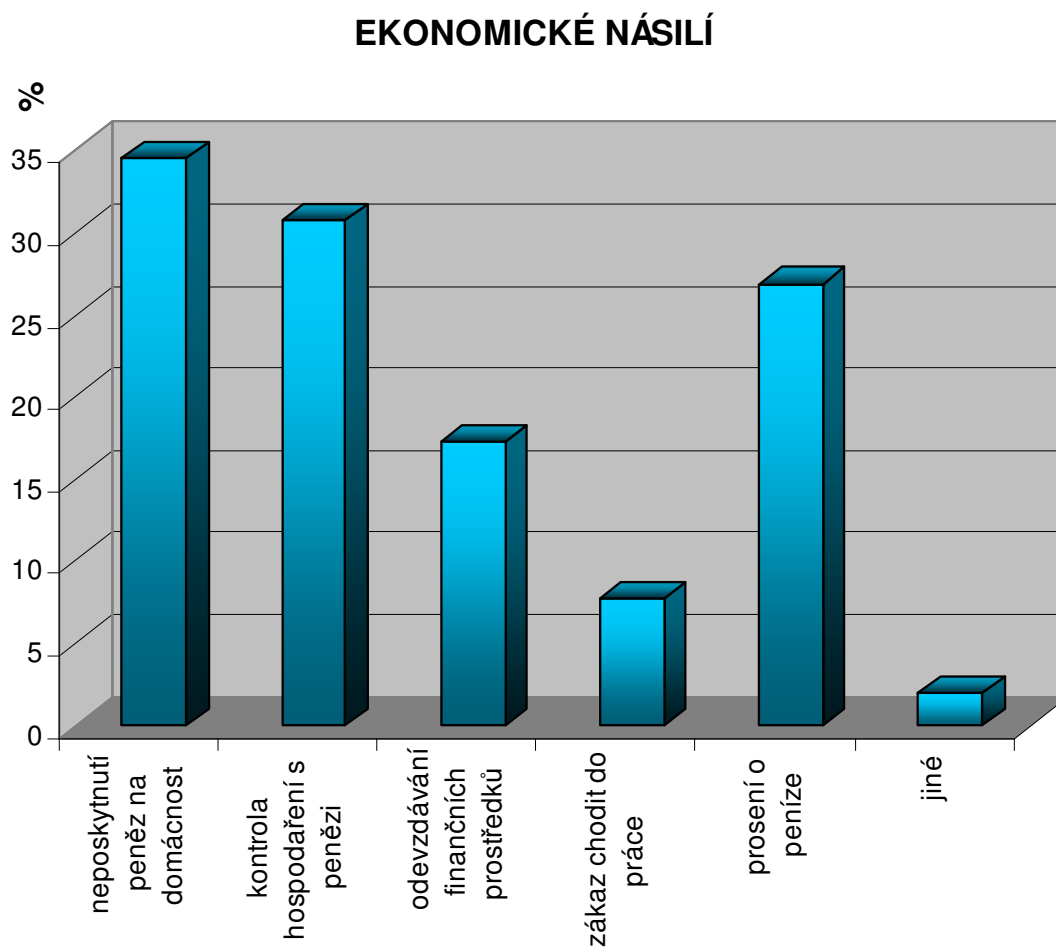

S ponižováním a zesměšňováním se setkala 59,61 % žen, nadávky a vulgarismy slyšelo 57,69 % žen, obviňování 46,15 % žen, podezírání zažilo 50 % žen. Zkušenosti s pokořujícími gesty a poznámkami má 32,69 %, znevažování 28,84 %, podceňování a kritizování 38,46 % žen. Jiný příklad nebyl uveden. Viz tabulka č. 1.3 a graf č. 1.3.

Tabulka č. 1.4: Formy ekonomického násilí

EKONOMICKÉ NÁSILÍ	Počet odpovědí resp.	%
neposkytnutí peněz na domácnost	18	34,61
kontrola hospodaření s penězi	16	30,76
odevzdávání finančních prostředků	9	17,30
zákaz chodit do práce	4	7,69
prosení o peníze	14	26,92
jiné	1	1,92
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.4: Formy ekonomického násilí

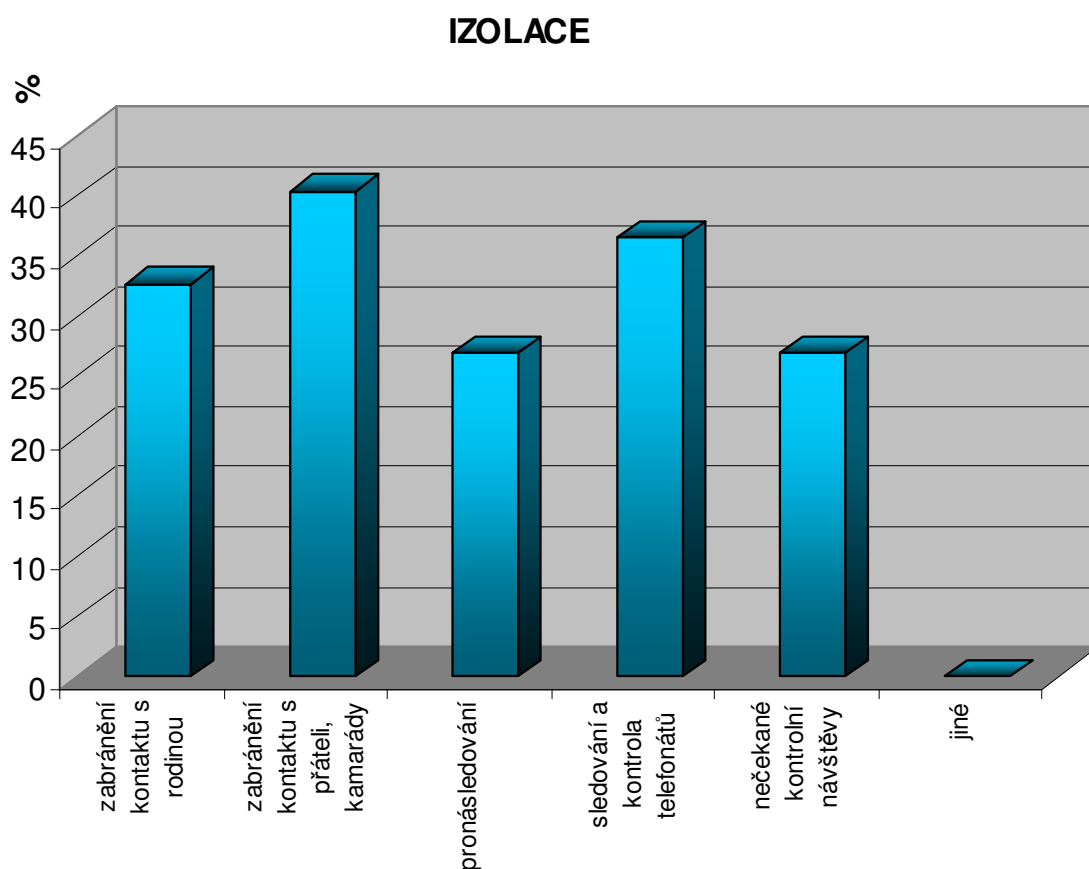

Nejčastějším příkladem ekonomického násilí bylo ve 34,61 % neposkytnutí finančních prostředků na domácnost. Ekonomickou kontrolu hospodaření s penězi zažilo 30,76 % žen, prosit o peníze muselo 26,92 % žen. 17,30 % žen bylo nuceno odevzdávat finanční prostředky, zakázáno pracovat mělo 7,69 % žen. Mezi jiné formy ekonomického násilí (1,92 %) byla uvedena v jednom případě situace výčitek oběti agresorem za přinesené peníze ze zaměstnání. Viz tabulka č. 1.4 a graf č. 1.4.

Tabulka č. 1.5: Formy izolace

IZOLACE	Počet odpovědí resp.	%
zabránění kontaktu s rodinou	17	32,69
zabránění kontaktu s přáteli, kamarády	21	40,38
pronásledování	14	26,92
sledování a kontrola telefonátů	19	36,53
nečekané kontrolní návštěvy	14	26,92
jiné	0	0
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.5: Formy izolace

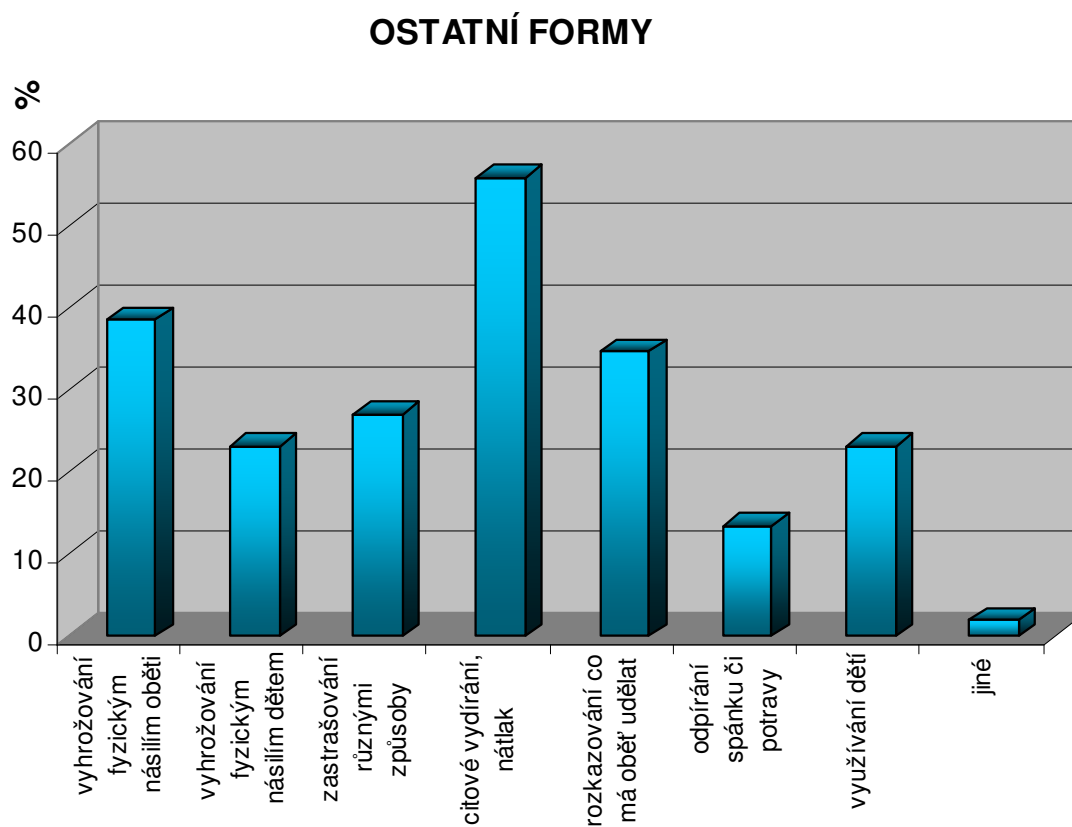
Mezi nejčastější příklady izolace ženy uvedly zabránění kontaktu s přáteli a kamarády (40,38 %), sledování a kontrola telefonátů (36,53 %), zabránění kontaktu s rodinou (32,69 %).

Pronásledováním si prošlo 26,92 % žen a nečekanými kontrolními návštěvami 26,92 %. Viz tabulka č. 1.5 a graf č. 1.5.

Tabulka č. 1.6: Ostatní formy domácího násilí

OSTATNÍ FORMY	Počet odpovědí resp.	%
vyhrožování fyzickým násilím oběti	20	38,46
vyhrožování fyzickým násilím dětem	12	23,07
zастраšování různými způsoby	14	26,92
citové vydírání, nátlak	29	55,76
rozkazování co má oběť udělat	18	34,61
odpírání spánku či potravy	7	13,46
využívání dětí	12	23,07
jiné	1	1,92
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 1.6: Ostatní formy domácího násilí

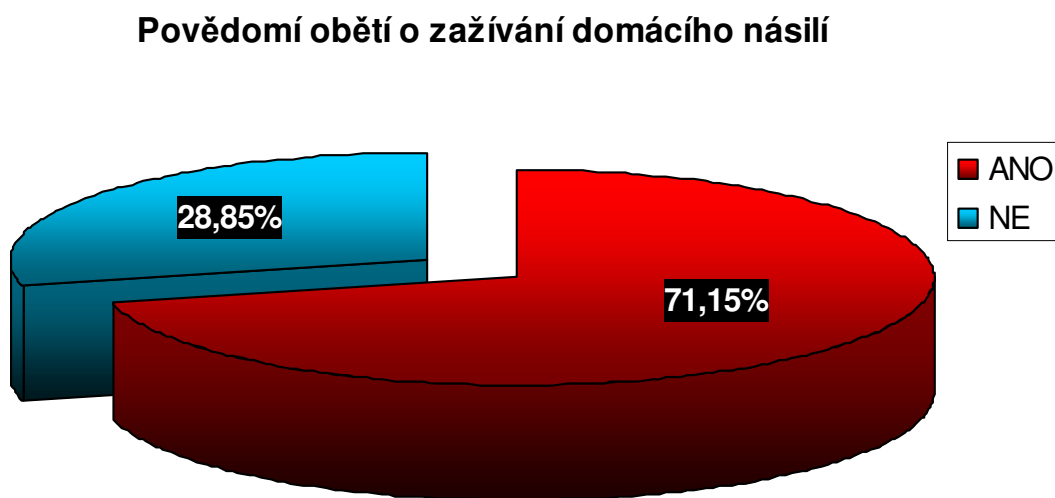
Kromě již uvedených forem domácího násilí se ženy setkávají i s dalšími podobami násilí. Jsou partnerem citově vydírány, je jim nebo jejich dětem vyhrožováno fyzickým násilím, je jim odírána potrava nebo spánek. Podobu citového vydírání a nátlaku zažilo 55,76 % žen, vyhrožováním fyzickým násilím ženě 38,46 %, rozkazováním co má oběť udělat 34,61 %. Zastrasováno různými způsoby bylo 26,92 % žen, vyhrožování fyzickým napadením dětí ve 23,07 %, využívání dětí použilo 23,07 % útočníků. Spánek či potrava byly odepírány u 13,46 % dotázaných. Mezi jiné podoby ostatních forem domácího násilí bylo uvedeno vyhazování z domova (1,92 %). Viz tabulka č. 1.6 a graf č. 1.6.

Pokud lze shrnout poznatky, které vyplývají z odpovědí respondentek na možné formy domácího násilí, lze konstatovat, že v dotazníkovém šetření byly zahrnuty téměř všechny možnosti, se kterými se ženy setkávají. Domácí násilí je stále ještě naší společností považováno za projev, který patří do soukromí. Většinou se ženy, na kterých je páčeno domácí násilí nesetkávají ani s pochopením vyšetřovacích orgánů, bohužel ani ze strany vlastní primární rodiny. Často se stává, že ani rodiče týrané ženy nevědí, co se pravidelně odehrává za zavřenými dveřmi jejich dcer, které s nimi již dávno nežijí ve společné domácnosti. Mnohdy až viditelné modřiny a sluneční brýle na očích prozradí, nezměrné týrání a teror, který ženy doma podstupují od svým manželů, či druhů. Různé nevládní organizace na svých internetových stránkách zdůrazňují, že každá desátá žena, se s domácím násilím setkává a přesto svoji situaci neřeší.

Tabulka č. 2: Uvědomovala jste si, že zažíváte domácí násilí

Odpověď	Počet odpovědí resp.	%
ANO	37	71,15
NE	15	28,85
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 2: Uvědomovala jste si, že zažíváte domácí násilí

Na otázku, zda si žena v té době uvědomovala, že to čím prochází je domácí násilí, odpovědělo 71,15 % dotázaných kladně. 28,85 % žen uvedlo, že si v té době neuvědomovaly, že zažívají domácí násilí. Viz tabulka č. 2 a graf č. 2.

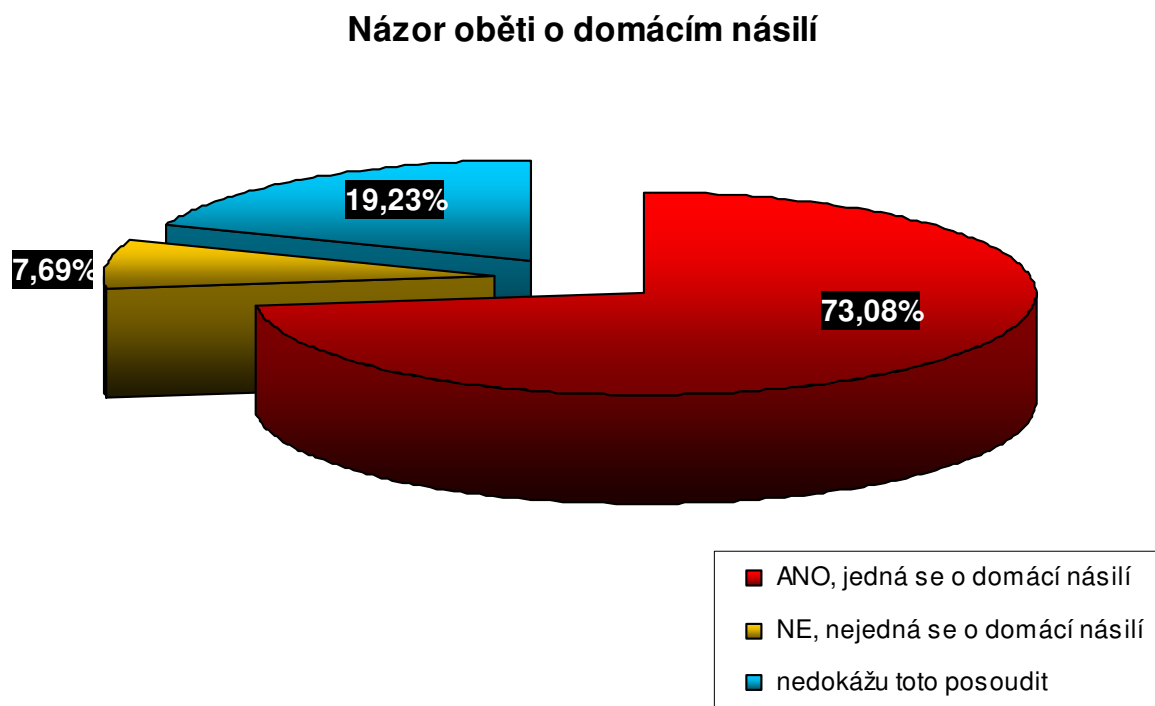
Tento výsledek je alarmující z hlediska faktu, že téměř 72 % žen si uvědomovalo, že jsou oběťmi domácího násilí a přesto ve vztahu setrvaly. Je toto současně i pobídkou k zamyšlení, co vede ženy k tomu, aby se nechaly vědomě týrat a nutit k něčemu, co vlastně nechťejí. Je to neschopnost začít nový život bez tyrana? Je to víra, že se stav časem zlepší? Odpověď zřejmě není tak jednoduchá, zřejmě bude spočívat v mnohých psychologických aspektech a sociálních podmínkách, v neposlední řadě i v bezprostřední možné pomoci, kterou týrané ženy mají.

Tabulka č. 3: Domníváte se, že se nejedná o domácí násilí

Odpověď	Počet odpovědí resp.	%
ANO, jedná se o domácí násilí	38	73,08
NE, nejedná se o domácí násilí	4	7,69
nedokážu toto posoudit	10	19,23
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 3: Domníváte se, že se nejedná o domácí násilí

Na základě první sady otázek se měly respondentky vyjádřit k otázce zda se domnívají, že formy a podoby násilí, které zažily mají nebo nemají charakter domácího násilí. 73,08 % žen uvedlo, že se jednalo a jedná o domácí násilí, 7,69 % nesouhlasí s tvrzením, že by se jednalo o domácí násilí, 19,23 % nedokázalo na tuto otázku odpovědět. Viz tabulka č. 3 a graf č. 3.

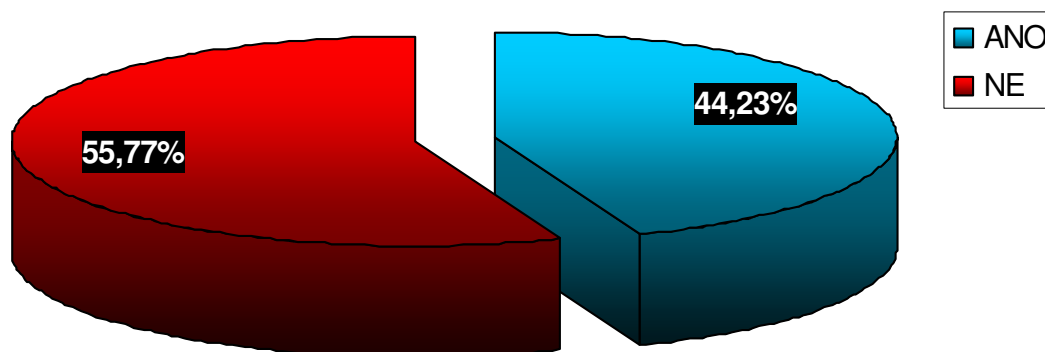
Předpoklad č. 1 o tom, že více jak 60 % žen, na kterých jsou páčány různé formy násilí ví, že toto násilí má charakter domácího násilí se podařilo potvrdit.

Tabulka č. 4: Informovanost respondentek o možném zajištění účelné ochrany

Odpověď	Počet odpovědí resp.	%
ANO	23	44,23
NE	29	55,77
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 4: Informovanost respondentek o možném zajištění účelné ochrany

Informovanost oběti o možné pomoci

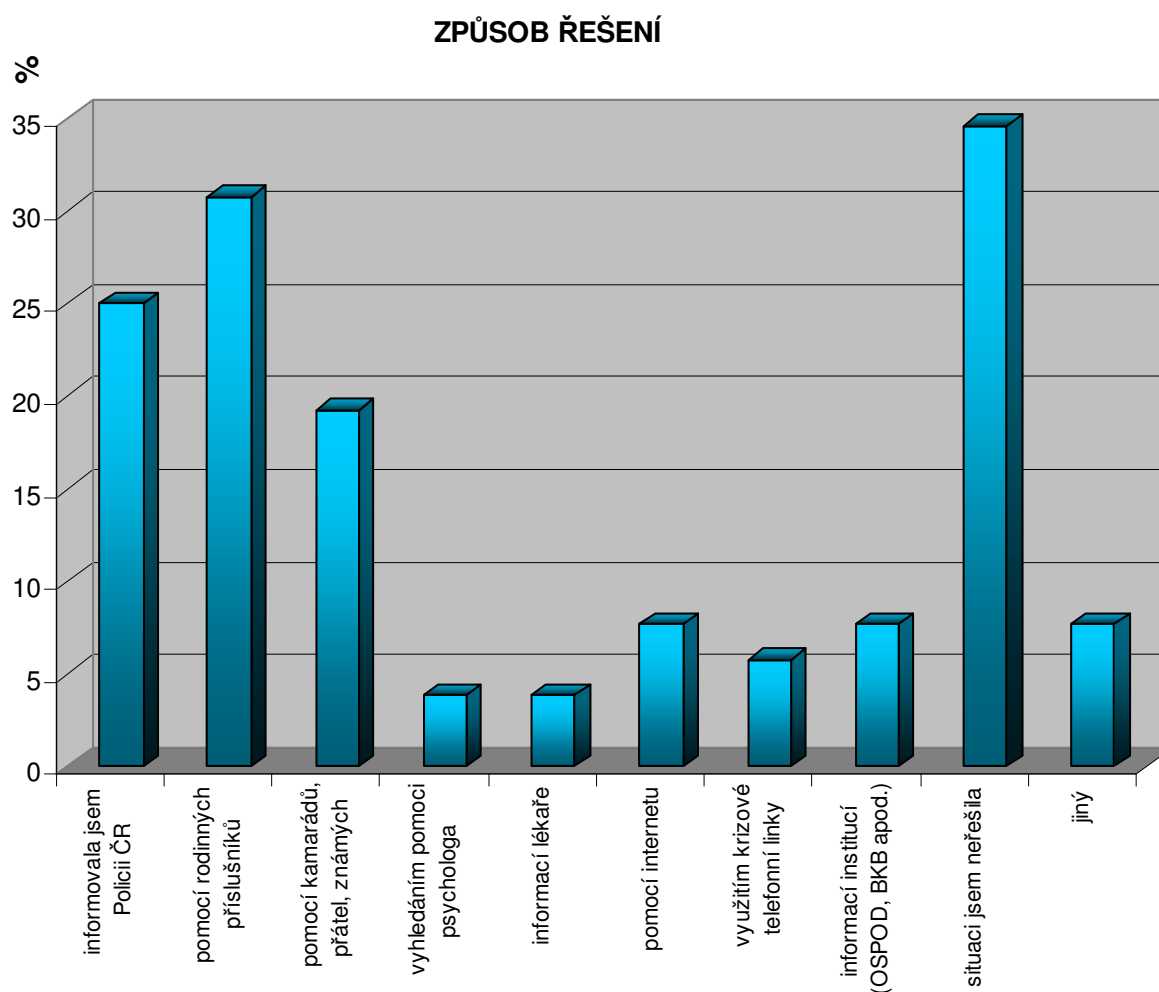
Více jak 44 % respondentek uvedlo, že byly informovány o možném zajištění účelné ochrany před domácím násilím. Téměř 56 % žen nevědělo jakým způsobem hledat pomoc. Viz tabulka č. 4 a graf č. 4.

Předpoklad č. 2 o tom, že více jak 70 % žen, které jsou ohroženy domácím násilím nejsou informovány o možném způsobu zajištění jejich účelné ochrany, se nepodařilo průzkumem potvrdit.

Tabulka č. 5: Způsob řešení ochrany před domácím násilím

ZPŮSOB ŘEŠENÍ	Počet odpovědí resp.	%
informovala jsem Policii ČR	13	25,00
pomocí rodinných příslušníků	16	30,76
pomocí kamarádů, přátel, známých	10	19,23
vyhledáním pomoci psychologa	2	3,84
informací lékaře	2	3,84
pomocí internetu	4	7,69
využitím krizové telefonní linky	3	5,76
informací institucí (OSPOD, BKB apod.)	4	7,69
situaci jsem neřešila	18	34,61
jíný	4	7,69
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 5: Způsob řešení ochrany před domácím násilím

V této otázce měly respondentky odpovědět, jakým způsobem řešily svoji bezvýchodnou situaci ohledně domácího násilí, které prožívaly. Nejčastější bylo, že situaci žena neřešila (34,61 %). *Tato odpověď je alarmující a nepochopitelná, zřejmě souvisí s rezignací na danou situaci, oběti domácího násilí často pasivně přivýkají svému údělu.*

Další způsoby představovala pomoc rodinných příslušníků (30,76 %), informování Policie ČR (25 %), pomoc kamarádů a přátel (19,23 %). Pomocí internetu řešila situaci 7,69 % žen, informováním institucí (orgán sociálně-právní ochrany dětí, Bílý kruh bezpečí apod.) 7,69 % žen. Krizovou telefonní linku využilo 5,76 % žen, pomoc psychologa vyhledalo 3,84 % a seznámení se situací svého lékaře 3,84 % žen.

Mezi jiné způsoby řešení ochrany před domácím násilím (7,69 %) uvedly respondentky ve čtyřech případech útěk z domova, odstěhování se z domova, odchod do azylového domu nebo do azylového domu pro matky s dětmi. Též v neposlední řadě zvyšování vzdělání.

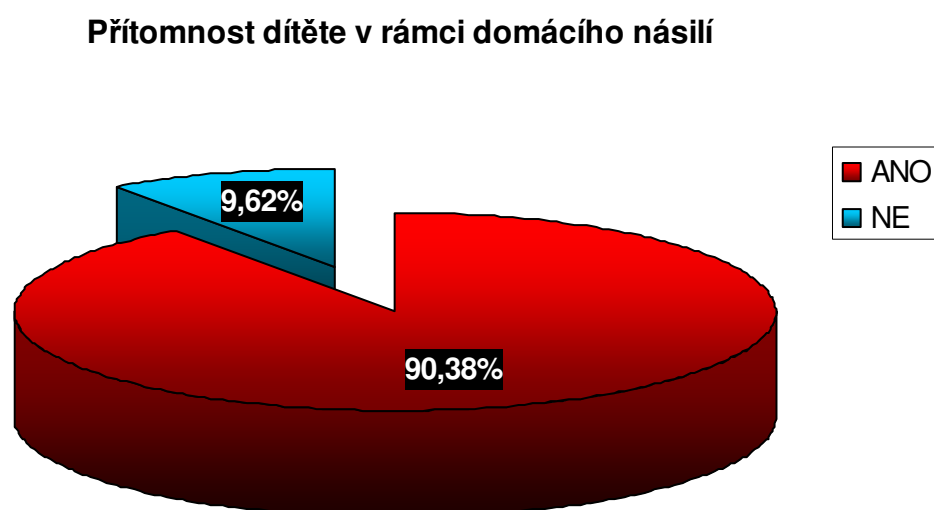
V tomto případě si respondentka zvyšovala svoje sebevědomí studiem školy a absolvováním autoškoly. Viz tabulka č. 5 a graf č. 5.

V případě, že se žena i s dětmi rozhodne situaci řešit a odejde ze svého bydliště do azylového domu pro matky s dětmi, či utajovaných bytů, k tomu účelu fungujícím, pak zvolí první krok k řešení dané situace. Zpravidla v tento moment ženy na tyrany podávají trestní oznámení. Je však velikou škodou, že takových zařízení je velmi málo. Většinou je jejich zřizovatelem nestátní sektor. Po místech v azylových domech je tak vysoká poptávka, že dochází k velkému převisu žádostí o umístění. Právě nedostatek levného ubytování na přechodnou dobu, může mít vliv na neřešení domácího násilí. Týrané ženy, nemají kam odejít od agresora.

Tabulka č. 6.1: Přítomnost dítěte v domácnosti, kde dochází k domácímu násilí

PŘÍTOMNOST DÍTĚTE	Počet odpovědí resp.	%
ANO	47	90,38
NE	5	9,62
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 6.1: Přítomnost dítěte v domácnosti, kde dochází k domácímu násilí

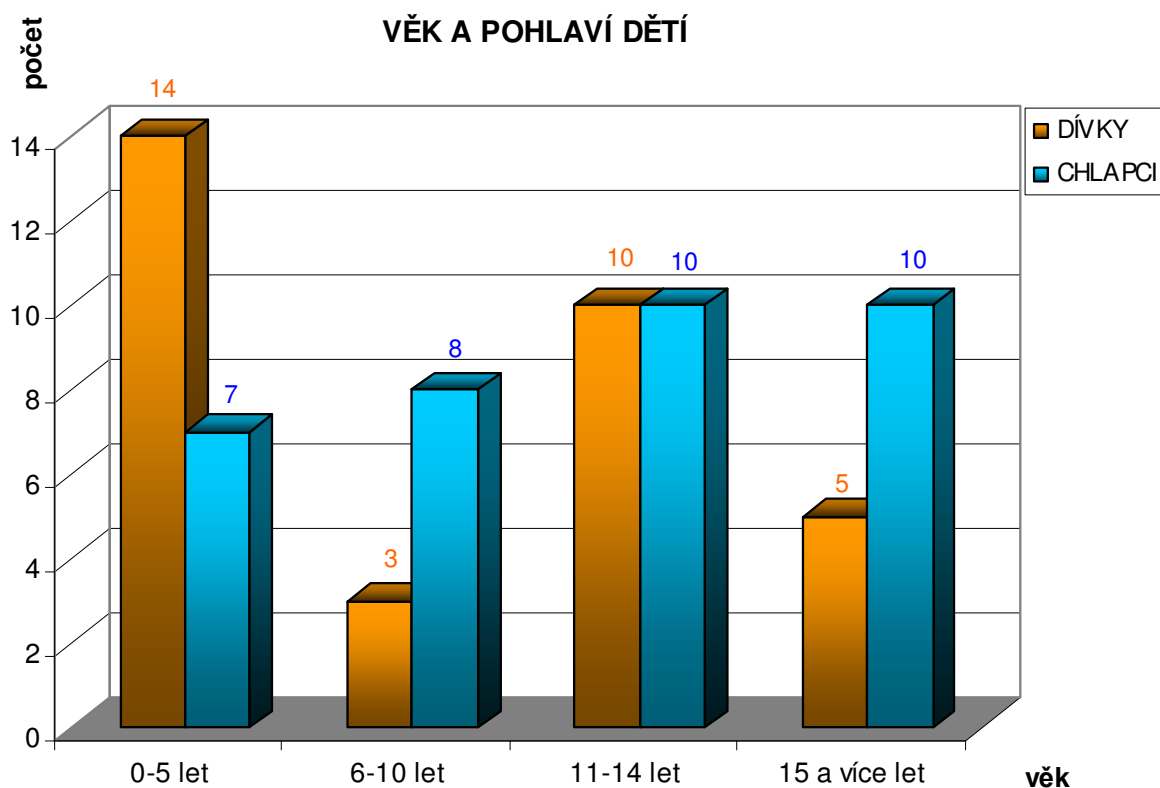

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 52 žen, z toho 47 uvedlo, že společně v domácnosti, kde docházelo k domácímu násilí žily děti, tedy v 90,38 % případů. 9,62 % žen uvedlo, že jsou bezdětné. Viz tabulka č. 6.1 a graf č. 6.1.

Tabulka č. 6.2: Věk a pohlaví dětí respondentek v rámci domácího násilí

VĚK	DÍVKY	CHLAPCI	CELKEM
0–5 let	14	7	21
6–10 let	3	8	11
11–14 let	10	10	20
15 a více let	5	10	15
CELKEM	32	35	67

Graf č. 6.2: Věk a pohlaví dětí respondentek v rámci domácího násilí

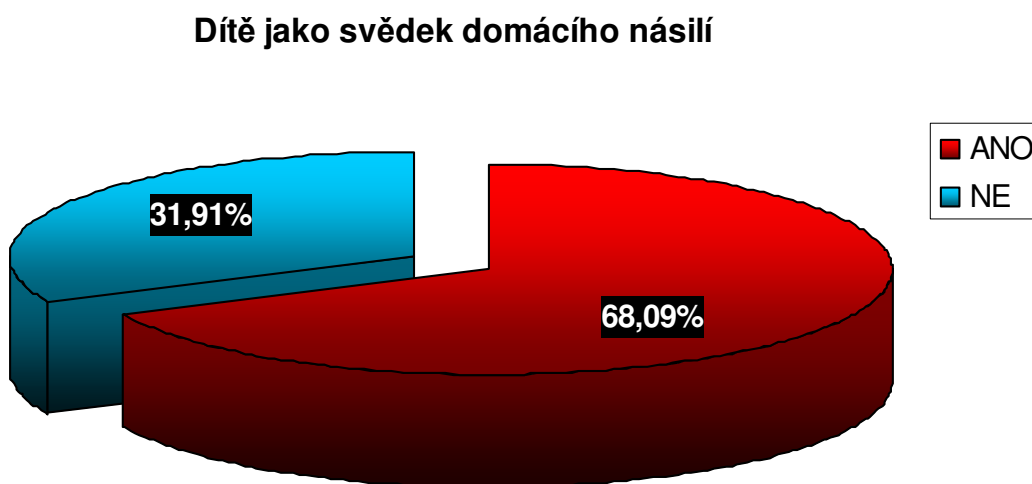
Ve společné domácnosti, kde docházelo k domácímu násilí se celkem nacházelo 67 dětí, z toho 32 dívek a 35 chlapců. 14 dívek bylo ve věku 0–5 let, 3 dívky 6–10 let, 10 dívek 11–14 let a 5 dívek starších 14-ti let. Věkovou hranici u chlapců tvořilo ve věku 0–5 let 7 chlapců, 6–10 let 8 chlapců, 11–14 let 10 chlapců a starší 14-ti let 10 chlapců.

Dívky a chlapci společně celkem 21 ve věku 0–5 let, 11 ve věku 6–10 let, 20 ve věku 11–14 let a 15 ve věku 15 a více let. Nejstarším potomkem byl uveden v jednom případě 20-ti letý chlapec a ve dvou případech 18-ti letá dívka. Viz tabulka č. 6.2 a graf č. 6.2.

Tabulka č. 7: Zastoupení dítěte jako svědka domácího násilí na matce

Odpověď	Počet odpovědí resp.	%
ANO	32	68,09
NE	15	31,91
CELKEM respondentek	47	100

Graf č. 7: Zastoupení dítěte jako svědka domácího násilí na matce

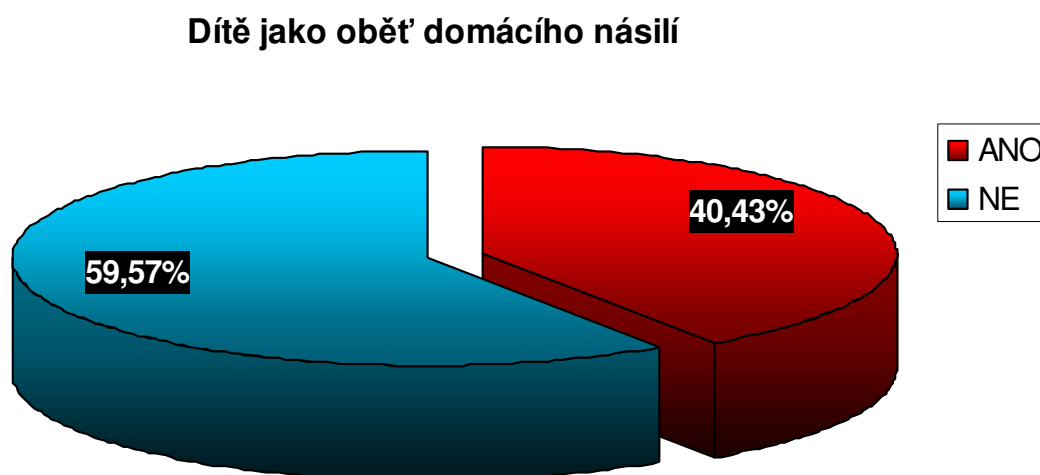
Děti, které žijí v domácnosti, kde dochází k domácímu násilí jsou nejčastěji svědky těchto událostí. Celkem 32 dotázaných, což je 68,09 % uvedlo, že dítě bylo svědkem domácího násilí. 15 žen, to je 31,91 % uvedlo, že dítě není a nebylo svědkem domácího násilí. Viz tabulka č. 7 a graf č. 7.

Předpoklad č. 3 o tom, že ve více jak 60 % domácností, kde dochází k domácímu násilí jsou děti jeho svědkem se potvrdil.

Tabulka č. 8: Zastoupení dítěte jako oběti domácího násilí

Odpověď	Počet odpovědí resp.	%
ANO	19	40,43
NE	28	59,57
CELKEM respondentek	47	100

Graf č. 8: Zastoupení dítěte jako oběti domácího násilí

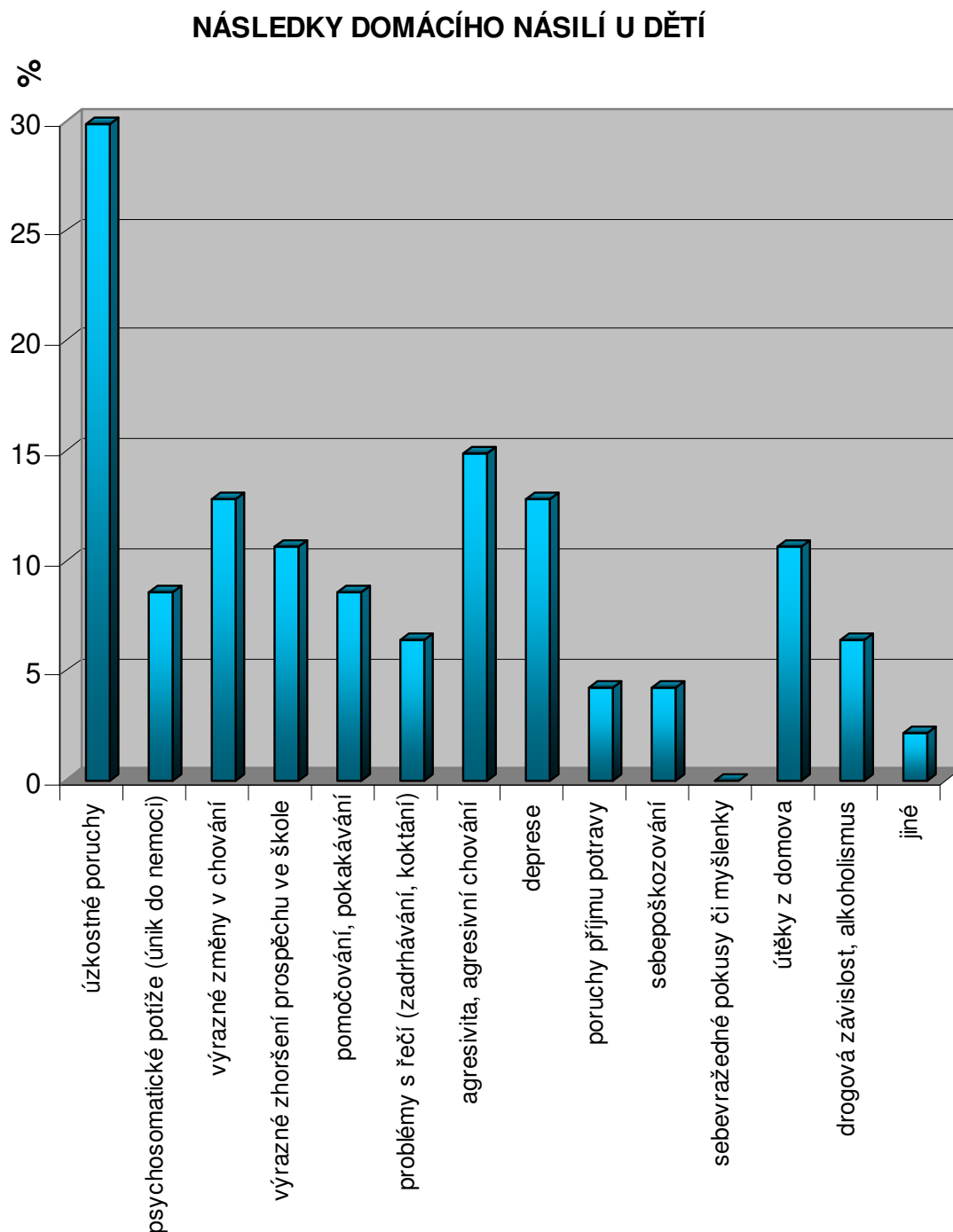
Velmi často jsou děti nejen svědky domácího násilí v rodině, kde žijí, ale i obětí. Obětí domácího násilí se stalo 19 dětí z celkového počtu 47, což je 40,43 %. 28 dětí (59,57 %) se nestalo obětí domácího násilí. Děti byly dle údajů respondentek často napadány a nepřiměřeně bity ze strany partnerů. Viz tabulka č. 8 a graf č. 8.

Tabulka č. 9: *Formy následků dítěte, jako svědka nebo oběti domácího násilí*

NÁSLEDKY DOM.NÁSILÍ U DÍTĚTE	Počet odpovědí resp.	%
úzkostné poruchy	14	29,78
psychosomatické potíže (únik do nemoci)	4	8,51
výrazné změny v chování	6	12,76
výrazné zhoršení prospěchu ve škole	5	10,63
pomočování, pokakávání	4	8,51
problémy s řečí (zadržávání, koktání)	3	6,38
agresivita, agresivní chování	7	14,89
deprese	6	12,76
poruchy příjmu potravy	2	4,25
sebepoškozování	2	4,25
sebevražedné pokusy či myšlenky	0	0
útěky z domova	5	10,63
drogová závislost, alkoholismus	3	6,38
jiné	1	2,12
CELKEM respondentek	47	

Graf č. 9: Formy následků dítěte, jako svědka nebo oběti domácího násilí

Lze předpokládat, že role dítěte jako svědka či oběti domácího násilí páchaného útočníkem na ženě - matce se projeví určitými psychickými nebo fyzickými následky u dítěte. Následek formou úzkostných poruch prožilo 29,78 % dětí, agresivní chování u 14,89 % dětí, deprese 12,76 % a se stejným výsledkem 12,76 % výrazné změny chování u dítěte. Útěky z domova řešilo situaci 10,63 % dětí, výrazné zhoršení prospěchu ve škole bylo zaznamenáno

u 10,63 % dětí. Psychosomatické potíže zažilo 8,51 % dětí, 8,51 % se pomočovalo nebo pokálelo. Skoro 6,38 % řešilo problém domácího násilí útekem k drogám a alkoholu. Problémy s řečí (zadrhávání nebo koktání) mělo 6,38 % dětí, 4,25 % trpělo poruchami příjmu potravy, 4,25 % se sebepoškozovalo. Sebevražedné pokusy nebo myšlenky nebyly zaznamenány v jediném případě.

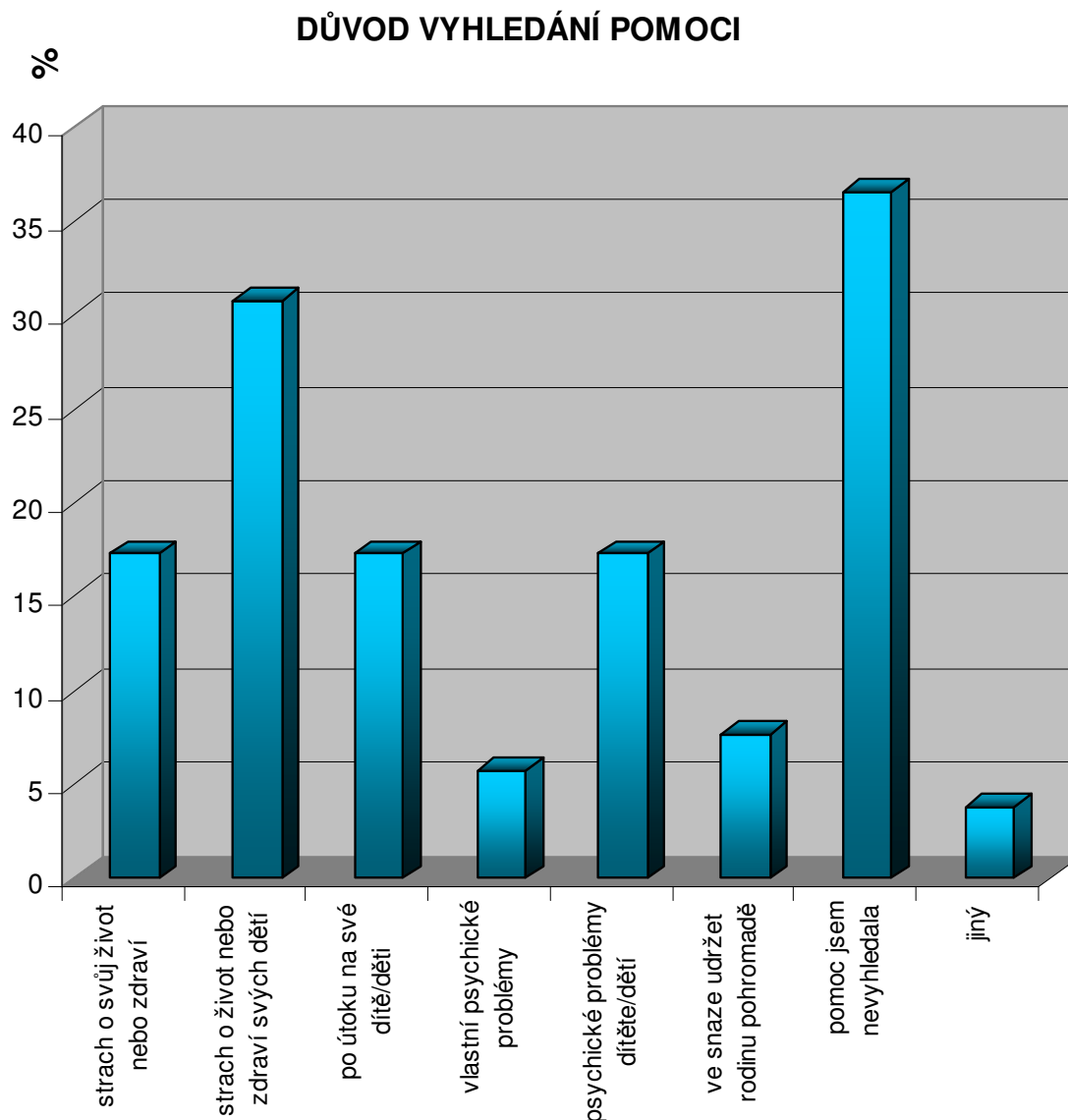
Jako jiný z možných následků dítěte byla v jednom případě respondentkou uvedena zvýšená plačtivost dítěte (2,12 %). Viz tabulka č. 9 a graf č. 9.

Je neodpustitelné, pokud jsou svědkem domácího násilí děti, mnohdy jsou i ony napadány otcem či otčím. Dochází tak k týrání, které je trestné, děti mají pak mnohé psychické i fyzické újmy. Často jsou léčeny prostřednictvím dětských psychiatrů a psychologů, protože vidí či zažívají na vlastní kůži týrání a ponižování.

Tabulka č. 10: Důvod vyhledání pomoci respondentkou

DŮVOD VYHLEDÁNÍ POMOCI	Počet odpovědí resp.	%
strach o svůj život nebo zdraví	8	17,30
strach o život nebo zdraví svých dětí	16	30,76
po útoku na své dítě/děti	8	17,30
vlastní psychické problémy	3	5,76
psychické problémy dítěte/dětí	9	17,30
ve snaze udržet rodinu pohromadě	4	7,69
pomoc jsem nevyhledala	19	36,53
jiný	2	3,84
CELKEM respondentek	52	

Graf č. 10: Důvod vyhledání pomoci respondentkou

V této otázce se předpokládalo zjištění důvodu vyhledání pomoci oběti domácího násilí. Co ženu vedlo k tomu, že zvolila některý z možností účelné ochrany a pomoci.

Nejvíce zastoupenou odpovědí, celkem v 19-ti případech (36,53 %) bylo nevyhledání pomoci obětí. Tato odpověď koresponduje již s výsledky v tabulce č. 5 a grafu č. 5 – Způsob řešení účelné pomoci (34,61 % - situaci jsem neřešila).

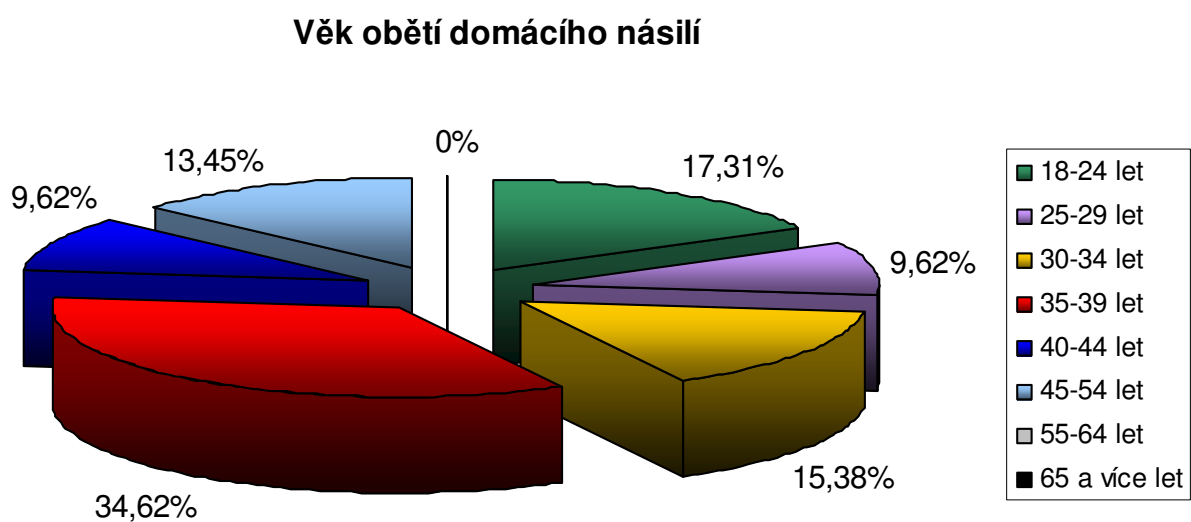
Důvodem hledání pomoci obětí byl strach o život nebo zdraví svých dětí bylo ve 30,76 %, 17,30 % po útoku na své dítě a 17,30 % ve strachu o svůj život nebo zdraví. Psychickými problémy trpělo 17,30 % dětí respondentek. 7,69 % žen se snažilo udržet rodinu pohromadě, 5,76 % žen zažívalo vlastní psychické potíže.

Jiný důvod vyhledání pomoci se vyskytl ve dvou případech (3,84 %) a byla to situace, kdy se tlak a násilí na oběť ze strany agresora již „nedal vydržet“ a v druhém případě pomoc syna respondentky. Viz tabulka č. 10 a graf č. 10.

Tabulka č. 11: Věkové zastoupení respondentek

VĚK	Počet odpovědí resp.	%
18–24 let	9	17,31
25–29 let	5	9,62
30–34 let	8	15,38
35–39 let	18	34,62
40–44 let	5	9,62
45–54 let	7	13,45
55–64 let	0	0
65 a více let	0	0
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 11: Věkové zastoupení respondentek

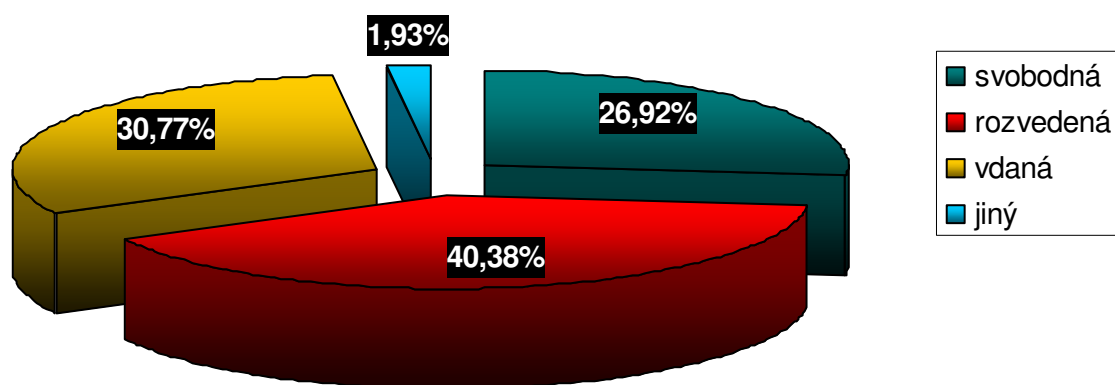
V rámci základních informací o zkoumaném vzorku bylo zjištění, že se empirického průzkumu zúčastnilo celkem 52 žen. 17,31 % (9 dotázaných) bylo ve věku 18–24 let, 9,62 % (5 dotázaných) ve věku 25–29 let, 15,38 % (8 dotázaných) ve věku 30–34 let, 34,62 % (18 dotázaných) ve věku 35–39 let, 9,62 % (5 dotázaných) ve věku 40–44 let, 13,45 % (7 dotázaných) ve věku 45–54 let, věková skupina 55–64 let a 65 a více let nebyla zastoupena v jediném případě. Viz tabulka č. 11 a graf č. 11.

Tabulka č. 12: Současný stav respondentek

SOUČASNÝ STAV	Počet odpovědí resp.	%
svobodná	14	26,92
rozvedená	21	40,38
vdaná	16	30,77
jiný	1	1,93
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 12: Současný stav respondentek

Rodinný stav obětí domácího násilí

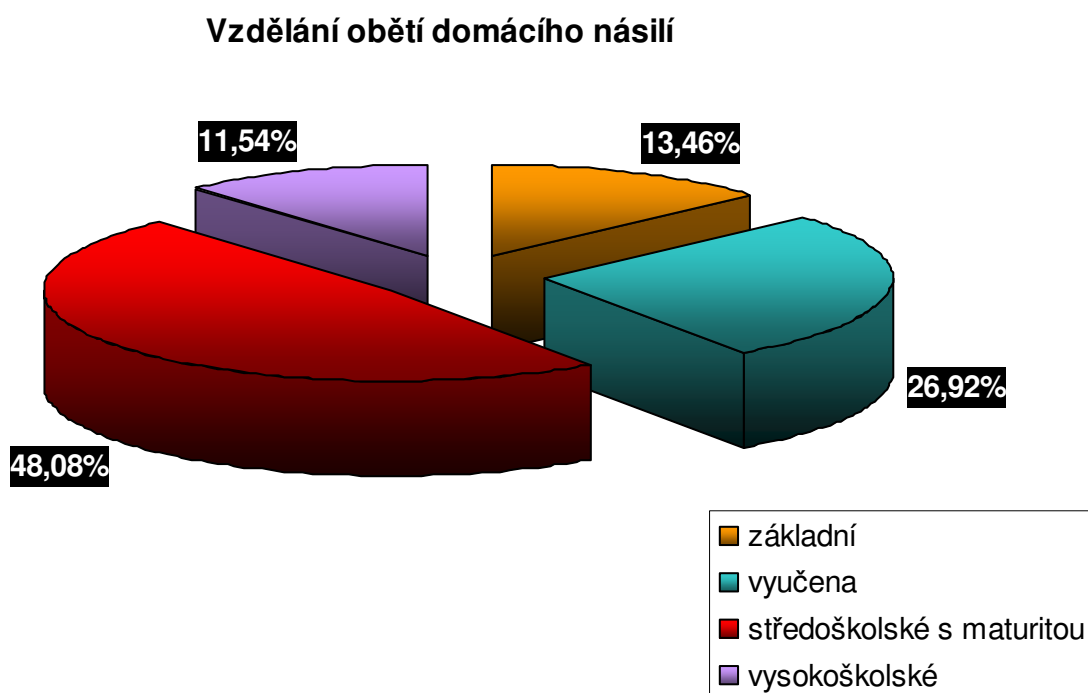

Z hlediska rodinného stavu bylo zastoupení respondentek 26,92 % svobodných, 40,38 % rozvedených, 30,77 % vdaných, 1,93 % jiného stavu. Viz tabulka č. 12 a graf č. 12. V jednom případě uvedla respondentka, že žije s přítelem.

Tabulka č. 13: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek

DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ	Počet odpovědí resp.	%
základní	7	13,46
vyučena	14	26,92
středoškolské s maturitou	25	48,08
vysokoškolské	6	11,54
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 13: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentek

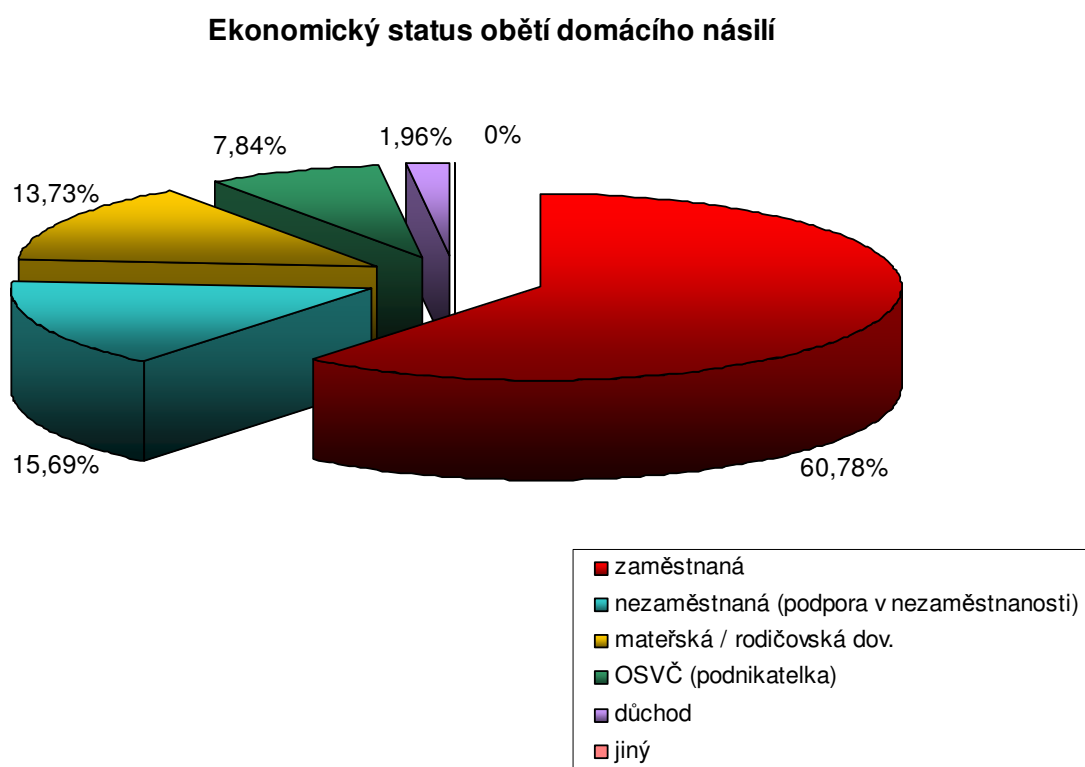
Zkoumaný vzorek respondentek z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání je zastoupen 13,46 % základního vzdělání, 26,92 % vyučením, 48,08 % středoškolského vzdělání s maturitou a 11,54 % vysokoškolského. Viz tabulka č. 13 a graf č. 13.

Předpoklad č. 4 o tom, že domácí násilí je pácháno na ženách bez rozdílu dosaženého vzdělání se potvrdil.

Tabulka č. 14: Ekonomický status respondentek

EKONOMICKÝ STATUS	Počet odpovědí resp.	%
zaměstnaná	31	60,78
nezaměstnaná (podpora v nezaměstnanosti)	8	15,69
mateřská / rodičovská dov.	7	13,73
OSVČ (podnikatelka)	4	7,84
důchod	1	1,96
jiný	0	0
CELKEM respondentek	52	100

Graf č. 14: Ekonomický status respondentek

Ekonomický status respondentek tvoří 60,78 % zaměstnaných žen, 15,69 % nezaměstnaných (čerpající podporu v nezaměstnanosti), 13,73 % rodičovská nebo mateřská dovolená, 7,84 % osob samostatně výdělečně činných a 1,96 % pobírající důchod. Viz tabulka č. 14 a graf č. 14.

Pokud by měl průzkum vyprofilovat konkrétní typ ženy, které by se mohlo týkat domácí násilí, ukazuje se, že k tomu může dojít jen s obtíží. Průzkum ukázal, že domácí násilí se může dotýkat ženy v každém věku, to znamená v tomto šetření od 18 let do 54 let. Dále se může týkat žen se základním vzděláním až po vysokoškolské vzdělání a ani zaměstnanost či povolání žen nemá limitující faktor na možnosti vzniku domácího násilí. K násilí na ženách dochází jak za trvání manželství, či je pácháno na ženách svobodných, které vztah udržují na bázi nesezdaných soužití. Potvrzuje se tak fakt, že problematika domácího násilí by se měla komplexně řešit v rámci preventivních systémů, na kterých se ruku v ruce musí podílet státní i nestátní organizace, neboť problematika se může týkat mnoha žen.

3.6 Analýza sekundárních zdrojů

Analýza sekundárních zdrojů je zastoupena porovnáváním dat a informací již provedeného průzkumu na dané téma. Informace byly získány z veřejně dostupných zdrojů občanského sdružení ROSA. Pro srovnání byly použity statistiky:

- 1.) Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009
- 2.) Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008
- 3.) Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007
- 4.) Sociologický reprezentativní výzkum STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a.s. v roce 2006

Věk obětí domácího násilí:

Statistika ROSA za rok 2007:

„Hledat pomoc v případech domácího násilí nejčastěji přicházejí ženy ve věkové skupině 30–44 let, konkrétně ve věkových skupinách 30–34 let (**24,2 %** žen), následují kategorie 35–39 let (**19,6 %** žen) a 40–44 let (**16,5 %** žen) a. Tedy ženy mladšího středního a středního věku, které jsou na mateřské dovolené nebo mají děti školního věku.“⁴⁷

Statistika ROSA za rok 2008:

„Oběťmi násilí ve vztahu jsou ženy všech věkových i socioekonomických skupin. Aktivně hledat pomoc v případech domácího násilí nejčastěji přicházejí ženy ve věkové skupině 30–44 let, konkrétně ve věkových skupinách 35–39 let (**28,6 %** žen), dále pak 30–34

---

⁴⁷ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha: ROSA, 2008, s. 5.

let (**21,9 %** žen), následují kategorie a 40–44 let (**19,4 %** žen) a. Tedy ženy mladšího středního a středního věku, které jsou na mateřské dovolené nebo mají děti školního věku.“⁴⁸

Statistika ROSA za rok 2009:

„Aktivně hledat pomoc v případech domácího násilí nejčastěji přicházejí ženy ve věkové skupině 30–44 let, konkrétně ve věkových skupinách 35–39 let (**26,2 %** žen), dále pak 30–34 let (**18,9 %** žen), následují kategorie a 40–44 let (**16 %** žen). Tato data korespondují s daty statistik v předchozích letech (2006, 2007, 2008).“⁴⁹

Vzdělání obětí domácího násilí

Dle výsledků agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR podle výpovědí bylo vzdělání obětí násilí v **11 %** základního, **41 %** vyučeno, **39 %** středoškolské s maturitou, **6 %** vysokoškolského a **3 %** nedokázalo na tuto odpověď reagovat.

Statistika ROSA za rok 2007:

„Opakované statistiky potvrzují, že domácí násilí zažívají lidé bez ohledu na své vzdělání či sociální postavení. Mezi oběťmi domácího násilí jsou nejčastěji zastoupeny ženy se středoškolským vzděláním (**62 %**), následují ženy s vysokoškolským vzděláním (**19 %**).“ Další zastoupení tvoří základní vzdělání (**6 %**), vyučení (**13 %**).⁵⁰

Statistika ROSA za rok 2008:

Mezi oběťmi domácího násilí jsou zastoupeny ženy se vzděláním základním (**7,7 %**), vyučením (**15,8 %**), středoškolským s maturitou (**51,5 %**) a vysokoškolským (**25 %**).⁵¹

Statistika ROSA za rok 2009:

„Mezi oběťmi domácího násilí jsou nejčastěji zastoupeny ženy se středoškolským vzděláním (**50 %**), následují ženy s vysokoškolským vzděláním (**26,2 %**).“ Další zastoupení tvoří základní vzdělání (**8,7 %**), vyučení (**15 %**).⁵²

---

⁴⁸ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008. Praha: ROSA, 2009, s. 5.

⁴⁹ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009. Praha: ROSA, 2010, s. 1.

⁵⁰ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha: ROSA, 2008, s. 7.

⁵¹ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008. Praha: ROSA, 2009, s. 6.

Tabulka č. 15: Srovnávací tabulka nejvyššího dosaženého vzdělání obětí domácího násilí

VZDĚLÁNÍ	Provedený průzkum				
	ROSA 2007	ROSA 2008	ROSA 2009	STEM	Bakal.práce
základní	6,00%	7,70%	8,70%	11,00%	13,46%
vyučena	13,00%	15,80%	15,00%	41,00%	26,92%
středoškolské s mat.	62,00%	51,50%	50,00%	39,00%	48,08%
vysokoškolské	19,00%	25,00%	26,20%	6,00%	11,54%

Formy domácího násilí

Statistika ROSA za rok 2007:

„Z našich dat vyplývá, že

- **100,0 %** našich klientek, obětí domácího násilí, má zkušenost s **psychickým násilím**
- **89 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **fyzickým násilím**
- **52 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **ekonomickým násilím**
- **48,5 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost se **sexuálním násilím**.“⁵³

Statistika ROSA za rok 2008:

„Z našich dat vyplývá, že

- **100,0 %** našich klientek, obětí domácího násilí, má zkušenost s **psychickým násilím**
- **81,1 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **fyzickým násilím**
- **53,6 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **ekonomickým násilím**
- **44,4 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost se **sexuálním násilím**.“⁵⁴

Statistika ROSA za rok 2009:

„Z našich dat vyplývá, že

- **100,0 %** našich klientek, obětí domácího násilí, má zkušenost s **psychickým násilím**
- **86 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **fyzickým násilím**
- **50,5 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost s **ekonomickým násilím**
- **49 %** žen, obětí domácího násilí, má zkušenost se **sexuálním násilím**.“⁵⁵

⁵² HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009. Praha: ROSA, 2010, s. 2.

⁵³ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha: ROSA, 2008, s. 9.

⁵⁴ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008. Praha: ROSA, 2009, s. 11.

Tabulka č. 16: Srovnávací tabulka provedených průzkumů v závislosti na formách domácího násilí

FORMA	Provedený průzkum			
	ROSA 2007	ROSA 2008	ROSA 2009	Bakal.práce
fyzické týrání	89,00%	81,10%	86,00%	90,38%
sexuální násilí	48,50%	44,40%	49,00%	63,46%
psychické násilí	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
ekonomické násilí	52,00%	53,60%	50,50%	67,30%
izolace	x	x	x	82,69%
ostatní formy násilí	x	x	x	92,30%

Děti – svědci a oběti domácího násilí

„Velkou výzvou pro angažovanost státu v řešení problematiky domácího násilí je skutečnost, že stále ve velké části domácností, v nichž dochází k násilí mezi partnery, vyrůstají děti (**80 %**), které se často stávají přímými svědky tohoto násilí (v **57 %** rodin s dětmi).“⁵⁶

Dle výsledků agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR na otázku pokud vyrůstaly v rodině nějaké děti, docházelo k projevům partnerského násilí přímo před dětmi odpovědělo **57 %** dotázaných ANO, **23 %** NE a **20 %** odpovědí bylo, že neví.

Statistika ROSA za rok 2007:

„V roce 2007 prošlo Informačním a poradenským centrem 214 klientek, využita ke statistice byla data 194 žen. Ve vztazích těchto žen žilo ve společné domácnosti celkem 300 dětí.

Svědky domácího násilí bylo 283 z nich , tedy 94,3 % dětí. Což je zcela stejné procento jako v předchozích třech letech. Dalších 6 % dětí svědky násilí na jejich matkách asi nebylo nebo nebylo – nemáme tento údaj od žen k dispozici. Pouze u čtyř dětí ženy uvedly: Ne, moje dítě není a snad nebylo svědkem násilí.

⁵⁵ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009. Praha: ROSA, 2010, s. 2.

⁵⁶ DONALINKA.CZ. Reprezentativní výzkum 2006. [online]. 2007. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: < http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=460>

Nejen svědky, ale i oběťmi domácího násilí se stalo 119 dětí, což je 40 % ze všech dětí. Tyto děti jsou psychicky týrány, fyzicky napadány, ať při obraně matky nebo přímo svým otcem.“⁵⁷

Statistika ROSA za rok 2008:

„Ve vztazích našich klientek v roce 2008 žilo 252 dětí. Z nich 245 dětí (**97 % dětí**) bylo **svědky domácího násilí** namířeného na jejich matky. Děti se stávají svědky nejen psychického násilí (zesměšňování, shazování, ponižování, vulgárních nadávek, výhrůžek), ale i fyzických útoků na své matky (fackování, kopání, bití, topení, znásilnění, škrcení) . Všechny z těchto dětí (**97 %**) jsou svědky psychického násilí (nadávek, ponižování a dalších forem psychického násilí, některé z nich zažily fyzický útok na svou matku.

Nejen svědky, ale i **oběťmi domácího násilí** se stalo celkem 145 dětí, což je **57,5 % dětí**. Opět se nám potvrdily výsledky zahraničních studií. Například průzkumy ve světě uvádějí, že mezi domácím násilím a násilím na dětech existuje korelace.“⁵⁸

Statistika ROSA za rok 2009:

„Ve vztazích našich 206 klientek v roce 2009 žilo 292 dětí. Z nich **96 % bylo svědky domácího násilí** namířeného na jejich matky. Děti se stávají svědky nejen psychického násilí (zesměšňování, shazování, ponižování, vulgárních nadávek, výhrůžek), ale i fyzických útoků na své matky (fackování, kopání, bití, topení, znásilnění, škrcení) .

Nejen svědky, ale i **oběťmi domácího násilí** se stalo celkem 45 dětí, což je **15,4 % dětí**.“⁵⁹

Tabulka č. 17: Srovnávací tabulka provedených průzkumů v závislosti na roli dítěte jako svědka nebo oběti domácího násilí

Dítě a domácí násilí	Provedený průzkum				
	ROSA 2007	ROSA 2008	ROSA 2009	STEM	Bakal.práce
přítomnost dítěte	x	x	x	80,00%	90,38%
dítě jako svědek	94,30%	97,00%	96,00%	57,00%	68,09%
dítě jako oběť	40,00%	57,50%	15,40%	x	40,43%

⁵⁷ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007. Praha: ROSA, 2008, s. 12.

⁵⁸ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008. Praha: ROSA, 2009, s. 18-19.

⁵⁹ HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009. Praha: ROSA, 2010, s. 5.

Výsledky předložených výzkumů korespondují s výsledky, zjištěnými prostřednictvím nestandardizovaného dotazníku vlastní konstrukce. Některé odpovědi respondentek jsou téměř identické.

3.7 Vyhodnocení předpokladů

3.7.1 Vyhodnocení P 1

Lze předpokládat, že více jak 60 % žen, na kterých jsou páčány různé formy násilí ví, že toto násilí má charakter domácího násilí.

Dle průzkumového šetření tabulka č. 3 a graf č. 3 s. 52–53 bylo zjištěno, že k otázce zda se respondentky domnívají, že formy a podoby násilí, které zažily mají nebo nemají charakter domácího násilí **73,08 % žen uvedlo, že se jednalo a jedná o domácí násilí**, 7,69 % nesouhlasí s tvrzením, že by se jednalo o domácí násilí, 19,23 % nedokázalo na tuto otázku odpovědět.

Předpoklad č. 1 o tom, že více jak 60 % žen, na kterých jsou páčány různé formy násilí ví, že toto násilí má charakter domácího násilí se podařilo potvrdit.

3.7.2 Vyhodnocení P 2

Lze předpokládat, že více jak 70 % žen, které jsou ohroženy domácím násilím nejsou informovány o možném způsobu zajištění jejich účelné ochrany.

Dle průzkumového šetření tabulka č. 4 a graf č. 4 s. 53–54 bylo zjištěno, že více jak 44 % respondentek bylo informováno o možném zajištění účelné ochrany před domácím násilím. Téměř 56 % žen nevědělo jakým způsobem hledat pomoc.

Předpoklad č. 2 o tom, že více jak 70 % žen, které jsou ohroženy domácím násilím není informována o možném způsobu zajištění jejich účelné ochrany, se nepodařilo průzkumem potvrdit.

3.7.3 Vyhodnocení P 3

Lze předpokládat, že ve více jak 60 % domácností, kde dochází k domácímu násilí jsou děti jeho svědkem.

Dle průzkumového šetření tabulka č. 7 a graf č. 7 s. 58 bylo zjištěno, že děti, které žijí v domácnosti, kde dochází k domácímu násilí jsou nejčastěji svědky těchto událostí. Celkem 32 dotázaných, což je **68,09 % uvedlo, že dítě bylo svědkem domácího násilí**. 15 žen, to je 31,91 % uvedlo, že dítě není a nebylo svědkem domácího násilí.

Předpoklad č. 3 o tom, že ve více jak 60 % domácností, kde dochází k domácímu násilí jsou děti jeho svědkem se potvrdil.

3.7.4 Vyhodnocení P 4

Lze předpokládat, že domácí násilí je pácháno na ženách bez rozdílu dosaženého vzdělání.

Dle průzkumového šetření tabulka č. 13 a graf č. 13 s. 66 bylo zjištěno, že zkoumaný vzorek respondentek z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání byl zastoupen 13,46 % základního vzdělání, 26,92 % vyučení, 48,08 % středoškolského vzdělání s maturitou a 11,54 % vysokoškolského.

Předpoklad č. 4 o tom, že domácí násilí je pácháno na ženách bez rozdílu dosaženého vzdělání se potvrdil.

4 ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnuje problematice domácího násilí, hlavním cílem této práce je analýza chování násilné osoby a osoby ohrožené domácím násilím. Hlavní metodou ke zjištění skutečností byl zvolen nestandardizovaný dotazník, kterým byly ověřeny stanovené předpoklady vzhledem k problematice domácího násilí. Cenným materiálem pro průzkumové šetření bakalářské práce se staly již provedené výzkumy domácího násilí. Proto analýza sekundárních zdrojů byla důležitou technikou průzkumu předkládané práce. Informace byly získány z veřejně dostupných zdrojů občanského sdružení ROSA. Jako dílčí, metodou práce pro přehledné třídění získaných dat posloužily statistické metody zpracování dat, tj., tabulky a různé typy grafů. Především grafickým znázorněním poznatků a informací se ukázala být některá fakta důležitá.

Cíl práce a stanovené předpoklady, které byly před zahájením průzkumu stanoveny se ve většině případů podařilo průzkumem ale i teoretickým zpracováním dané problematiky potvrdit. Práce je obsahově rozdělena do dvou tradičních částí, teoretické a praktické. V rovině teoretické se podařilo objasnit některé z východisek stanovené problematiky domácího násilí.

Bakalářská práce definuje základní pojmy a sleduje cíl charakterizovat osobu ohroženou domácím násilím a na druhé straně i násilnou osobu.

Průzkum byl zaměřen na vcelku náhodný soubor respondentek, měl za cíl přinést vybrané empirické poznatky, které se týkají úskalí včasného odhalení domácího násilí jako nebezpečného společenského jevu. Je však třeba zmínit, že dotazník byl zaměřen na malý soubor respondentů, proto v žádném případě nelze získané poznatky uplatňovat do praxe jako směrodatné pro širokou populaci. Přesto mohou mít získané poznatky pro oblast problematiky domácího násilí svoji výpovědní hodnotu, zvláště když na podobné výsledky ukazují i velké výzkumy, které byly v bakalářské práci též prezentovány.

Hlavní přínos bakalářské práce lze spatřovat ve zvýšení povědomí lidí o problematice domácího násilí a tím k lepší možnosti pomoci obětem tohoto neblahého jevu.

5 DOPORUČENÍ DO PRAXE

V naší zemi byl donedávna problém násilí na ženách odsouván do pozadí a byl řešen pouze nestátními především charitativními organizacemi. Nyní si stát uvědomuje nutnost realizace legislativních a sociálních opatření. K mnohým legislativním změnám již došlo. Stále je však nutné pracovat na účinných preventivních a vysoce operačních systémech, které mají za úkol pomoci obětem domácího násilí ať se jedná o jakoukoliv formu násilí. Systém pomoci by měl garantovat okamžitou ekonomickou podporu, sociální, zdravotní, právní, poradenskou i policejní pomoc. Domácí násilí by se mělo stát diskutovaným tématem veřejnosti a mělo by být středem mediálního zájmu, jedině tak pronikne do povědomí lidí a jedině tak je možné změnit stereotypní myšlení veřejnosti, že většina žen na domácím násilí má svůj podíl viny.

Z průzkumového šetření vyvstaly některá doporučení do praxe, které je vhodné zmínit:

- Budovat dostatek azylových domů pro matky s dětmi, ve státní i nestátní režii.
- Budovat utajená levná bydlení pro oběti domácího násilí.
- Zpracovat systém jednorázové okamžité finanční podpory pro oběti domácího násilí.
- Mediálně zpracovat kampaň, směřující k odsouzení všech forem domácího násilí.
- Odborně školit všechny pracovníky i dobrovolníky, pracující v oblasti krizové intervence o technikách pomoci obětem domácího násilí.
- Legislativně zabezpečit ochranu obětí domácího násilí před agresorem, zvláště děti.
- Podporovat nevládní organizace, které jsou na pomoc obětem domácího násilí zaměřeny.
- Pokusit se po návratu obětí do běžného života organizovat společná setkání a navzájem se podporovat v tom, že je všechno zvládnutelné a rozhodnutí odejít od tyрана správné.
- Prohlubovat přátelství mezi dětmi obětí, realizovat vzájemné návštěvy a vytvářet tím nová zázemí.
- V případě větší vzdálenosti udržovat alespoň písemný styk, informovat se o úspěších svých i dětí.

6 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BUSKOTTE, Andrea. *Žena a domácí násilí – Z pekla ven*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2008. ISBN 80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, Helen L. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. ISBN 80-00-01550-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. 1. vyd. Praha: GRADA, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

DONALINKA.CZ. *Reprezentativní výzkum 2006*. [online]. 2007. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: < http://www.donalinka.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=460>

DOYLE, Gentry William. *O lásce a hněvu – Jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. 1. vyd. Praha: IKAR, 2007. ISBN 978-80-249-0877-9.

HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. *Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007*. Praha: ROSA, 2008.

HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. *Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2008*. Praha: ROSA, 2009.

HRONOVÁ, Martina, VAVROŇOVÁ, Marie. *Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2009*. Praha: ROSA, 2010.

HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. vyd. Praha: Academia-nakladatelství, 2002. ISBN 80-200-0994-9.

HOUBOVÁ, Drahomíra a kolektiv. *Psychologie pro právníky*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-100-7.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-86131-76-4.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Agrese, násilí a psychologie moci*. 1. vyd. Praha: Triton, 2004. ISBN 80-7254-593-0.

STOPNASILI.CZ. *Domácí násilí: Statistiky, zprávy, studie*. [online]. 2007. [cit. 2011-03-20]. Dostupné z: < <http://www.stopnasili.cz/verejnost/dn-statistiky-zpravy-studie.html> >

STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. *Shrnutí základních výsledků reprezentativního výzkumu pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a.s.* Praha: STEM, 2006.

VOŇKOVÁ, Jiřina, HUŇKOVÁ Markéta. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha: PROFEM, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

7 SEZNAM PŘÍLOH

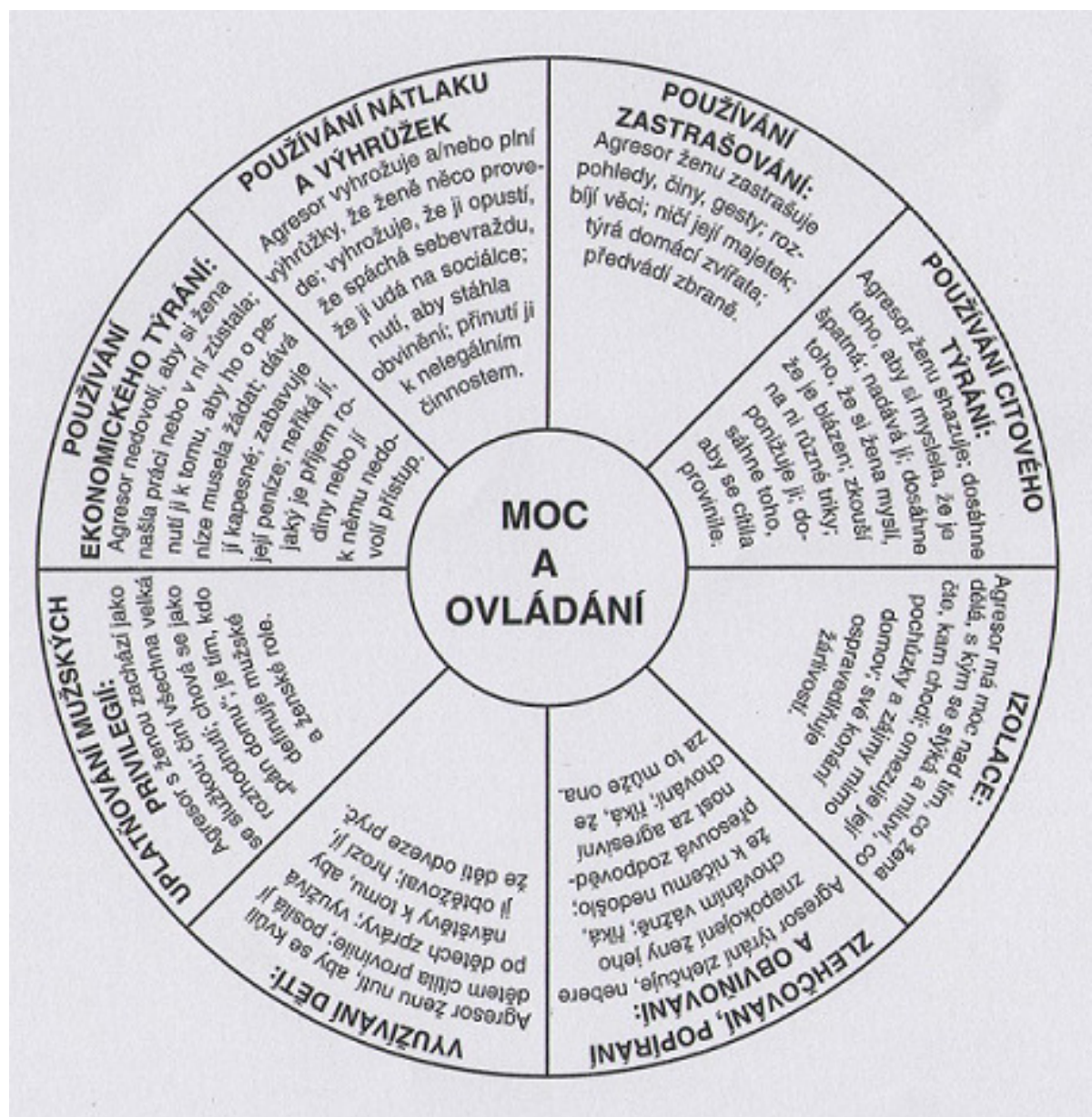
Příloha A – Duluthský model

Příloha B – Cyklus násilí

Příloha C – Specifické projevy oběti a pachatele násilí v průběhu cyklu násilí

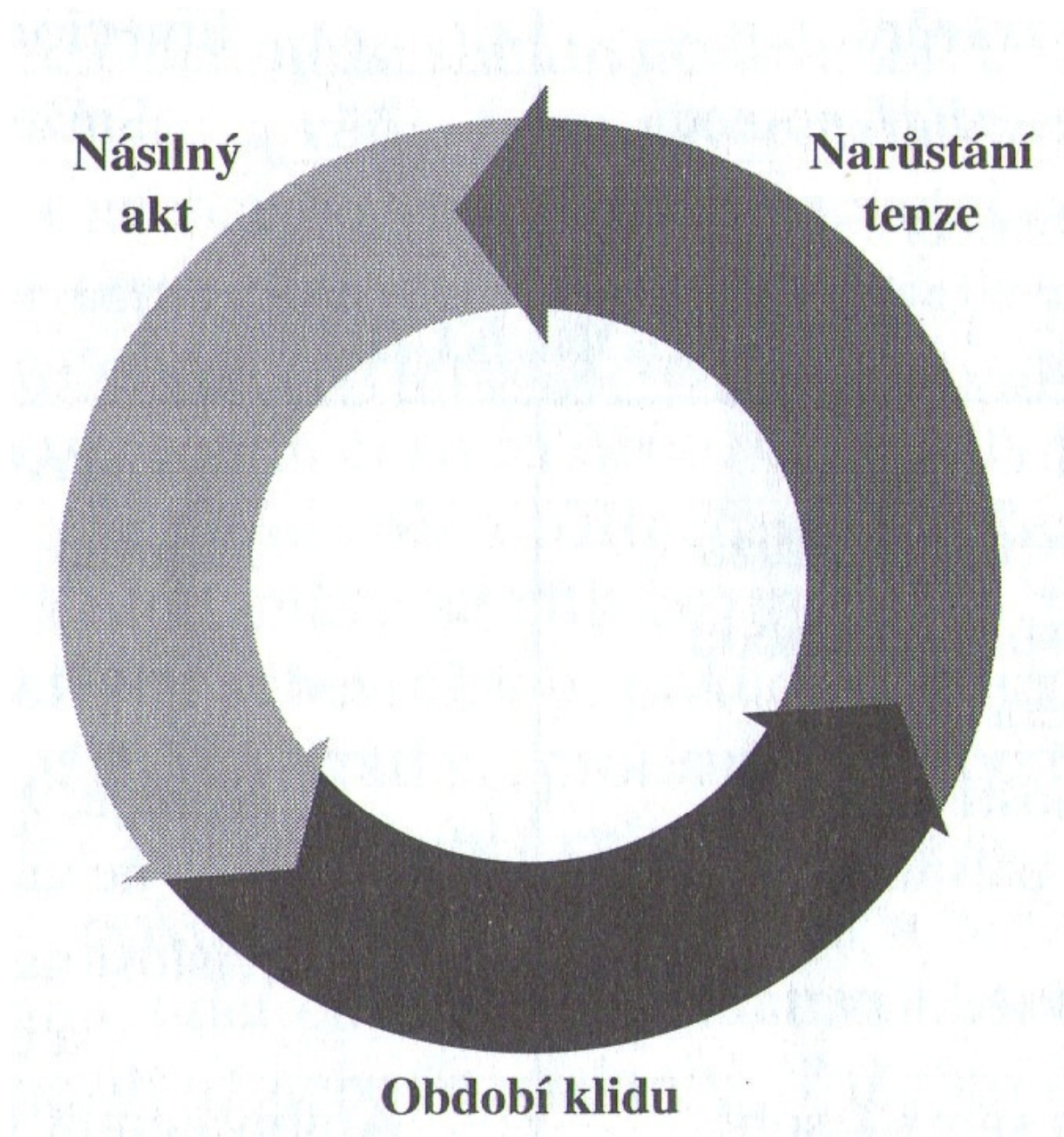
Příloha D – Dotazník

Příloha E – Pracovní formulář: Vyhodnocení dotazníku

⁶⁰ CONWAYOVÁ, Helen L. *Domáci násilí*. 2007, s. 16.

Příloha B – Cyklus násilí (viz text na s. 25)⁶¹

⁶¹ MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 2007, s. 37.

Příloha C – Specifické projevy oběti a pachatele násilí v průběhu cyklu násilí (viz text na s. 25)⁶²

NARŮSTÁNÍ TENZE	
OBĚŤ	PACHATEL
Pečující, ochotná, souhlasící	Nízká míra hněvu
Dělá cokoli proto, aby „udržela klid“	Verbální agrese, pokořování
Potlačuje hněv	Lehčí fyzické násilí a ponižování, které se stává častějším
Omlouvá partnerovo chování	Vzrůstá potřeba kontroly a žárlivost
Za násilí viní vnější okolnosti	Jiné chování doma a jiné na veřejnosti
Prisuzuje si odpovědnost za partnerovo chování, kryje jeho chování	Narůstá obava z možnosti odchodu oběti
Odcizení se od okolí, stažení se do sebe	Zvyšuje se agresivita a frustrace
Nárůst stresu, úzkosti, strachu	
NÁSILNÝ AKT	
OBĚŤ	PACHATEL
Pasivní přijímání	Nedostatek kontroly, nepředvídatelnost
Naučená bezmocnost: pocit, že nemá žádný význam pokoušet se uniknout nebo se bránit	Násilné projevy tenze, záchvaty zuřivosti
Emoční zhroucení (o 24-48 hodin později)	Touha „dát oběti lekci“
Disociace, neochota uvěřit tomu, co se stalo, rezervovanost	Omlouvání vlastního chování, obviňování oběti
Deprese, apatie	Kontrola nad ukončením této fáze
Minimalizace zranění	Emocionální vyčerpání
Izolace, odkládání vyhledání pomoci	Snížení sebeúcty
Snížení sebeúcty	
OBDOBÍ KLIDU	
OBĚŤ	PACHATEL
Ztotožnění se s rolí oběti, viktimizace	Milující, vlídný, kající se
Pocity viny při představě odchodu od partnera	Prosí o odpuštění
Přebírání odpovědnosti za násilí, víra ve změnu partnera	Slibuje, že už se to nikdy nebude opakovat
Posílení přesvědčení zůstat s partnerem	Závislost na opětovném přijetí a odpuštění
Ambivalentní vztah sama k sobě	Ambivalentní vztah k sobě samému
Cítí se potřebná, hodnotná	

⁶² MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, Branislava a kol. *Partnerské násilí*. 2007, s. 38.

Příloha D – Dotazník (viz text na s. 39)

Jmenuji se Pavel Bakeš, jsem studentem Technické univerzity v Liberci, Fakulta přírodovědně-humanitní, studijní obor Penitenciární péče.

Dovolil bych si Vás požádat o pomoc při vyplnění dotazníku v rámci průzkumného šetření bakalářské práce na téma domácí násilí. Dotazník je zaměřen na ženy, dívky, které se ve svém životě setkaly s touto problematikou.

Zaškrtněte Vámi zvolenou odpověď nebo více odpovědí. Lze doplnit i samostatný komentář.

Dotazník je anonymní a slouží výhradně k potřebě empirického šetření.

1. Setkala jste se osobně s domácím násilím?

☐ ANO

☐ NE

2. S jakou formou domácího násilí jste se osobně setkala:

2.1 Fyzické týrání

☐ fackování

☐ štípání

☐ bití, rány pěstí

☐ kroucení rukou

☐ kopání

☐ pálení

☐ škrcení, dušení

☐ bodání

☐ strčení, sražení na zem

☐ topení ve vaně

☐ trhání vlasů

☐ plivání

☐ třesení, zmítání

☐ míření zbraní

☐ kousání

☐ jiné .....

2.2 Sexuální násilí

☐ přinucení k pohl. styku proti své vůli

☐ nepříjemné praktiky při pohl. styku

☐ přinucení ke styku za přítomnosti jiných

☐ přinucení ke sledování pornografie

☐ nucení k činnostem, které jsou ponižující

☐ jiné .....

2.3 Psychické násilí

☐ ponižování, zesměšňování

☐ pokořující gesta a poznámky

☐ nadávky, vulgarismy

☐ znevažování

☐ obviňování

☐ podceňování, kritizování

☐ podezírání

☐ jiné .....

2.4 Ekonomické násilí

☐ neposkytnutí peněz na domácnost

☐ zákaz chodit do práce

☐ kontrola hospodaření s penězi

☐ prosení o peníze

☐ odevzdávání finančních prostředků

☐ jiné .....

2.5 Izolace

☐ zabránění kontaktu s rodinou	☐ sledování a kontrola telefonátů
☐ zabránění kontaktu s přáteli, kamarády	☐ nečekané kontrolní návštěvy
☐ pronásledování	☐ jiné .....

2.6 Ostatní formy násilí

☐ vyhrožování fyzickým násilím oběti	☐ rozkazování, co má oběť udělat
☐ vyhrožování fyzickým násilím dětem	☐ odpírání spánku či potravy
☐ zastrašování různými způsoby	☐ využívání dětí
☐ citové vydírání, nátlak	☐ jiné .....

3. Uvědomovala jste si, že to co zažíváte, může být jednou z forem domácího násilí?

☐ ANO	☐ NE

4. Domníváte se, že přes Vámi uvedené formy se nejedná o domácí násilí?

☐ ANO, jedná se o domácí násilí	☐ NE, nejedná se o domácí násilí
	☐ nedokážu toto posoudit

5. Věděla jste, kde v případě konfliktu hledat odbornou pomoc?

☐ ANO	☐ NE

6. Jakým způsobem jste řešila svoji ochranu před domácím násilím?

☐ informovala jsem Policii ČR	☐ pomocí internetu
☐ pomocí rodinných příslušníků	☐ využitím krizové telefonní linky
☐ pomocí kamarádů, přátel, známých	☐ informací institucí (Orgán sociálně-právní ochrany dětí, Bílý kruh bezpečí)
☐ vyhledáním pomoci psychologa	☐ situaci jsem neřešila
☐ informací lékaře	☐ jiný .....

7. Máte děti? Pokud ANO, uveďte prosím pohlaví a věk dítěte.

☐ ANO	☐ dívka	☐ chlapec .....

8. Bylo Vaše dítě/děti svědkem/svědky domácího násilí nebo i jednorázového útoku na Vaši osobu?

☐ ANO	☐ NE

9. Bylo Vaše dítě/děti obětí domácího násilí nebo i jednorázového útoku?

☐ ANO	☐ NE

10. Pokud bylo/byly Vaše dítě/děti svědky či obětí, jak se následky projevovaly?

☐ úzkostné poruchy	☐ deprese
☐ psychosomatické potíže (únik do nemoci)	☐ poruchy příjmu potravy
☐ výrazné změny v chování	☐ sebepoškozování
☐ výrazné zhoršení prospěchu ve škole	☐ sebevražedné pokusy či myšlenky
☐ pomočování, pokakávání	☐ útěky z domova
☐ problémy s řečí (zadržávání, koktání)	☐ drogová závislost, alkoholismus
☐ agresivita, agresivní chování	☐ jiné .....

11. Na jakém základě jste vyhledala pomoc?

☐ strach o svůj život nebo zdraví	☐ psychické problémy dítěte/dětí
☐ strach o život nebo zdraví svých dětí	☐ ve snaze udržet rodinu pohromadě
☐ po útoku na své dítě/děti	☐ pomoc jsem nevyhledala
☐ vlastní psychické problémy	☐ jiný .....

12. Váš věk:

☐ 18–24 let	☐ 40–44 let
☐ 25–29 let	☐ 45–54 let
☐ 30–34 let	☐ 55–64 let
☐ 35–39 let	☐ 65 a více let

13. Váš současný stav:

☐ svobodná	☐ vdaná
☐ rozvedená	☐ jiný .....

14. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

☐ základní	☐ vyučena
☐ středoškolské s maturitou	☐ vysokoškolské

15. Váš ekonomický status:

☐ zaměstnaná	☐ OSVČ (podnikatelka)
☐ nezaměstnaná (podpora v nezaměstn.)	☐ důchod
☐ mateřská/rodičovská dovolená	☐ jiný .....

Děkuji Vám za čas a ochotu při vyplnění dotazníku.

Příloha E – Pracovní formulář: Vyhodnocení dotazníku (viz text na s. 39)

VEYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU: Domáci násilí

1. Setkala jste se osobně s domácím násilím?

ANO :	=
NE :	=

2. Formy domácího násilí:

Fyzické týrání :	=
Sexuální násilí :	=
Psychické násilí :	=
Ekonomické násilí :	=
Izolace :	=
Ostatní formy násilí :	=

2.1 Fyzické týrání

fackování :	=
bití, rány pěstí :	=
kopání :	=
škrcení, dušení :	=
strčení, sražení na zem:	=
trhání vlasů :	=
třesení, zmítání :	=
kousání :	=
štípání :	=
kroucení rukou :	=
pálení :	=
bodání :	=
topení ve vaně :	=
plivání :	=
míření zbraní :	=

jiné	:	=
Poznámka:		

2.2 Sexuální násilí

přinucení k pohl. styku proti své vůli	:	=
přinucení ke styku za přítomnosti jiných	:	=
nucení k činnostem, které jsou ponižující	:	=
nepříjemné praktiky při pohl. styku	:	=
přinucení ke sledování pornografie	:	=
jiné	:	=
Poznámka:		

2.3 Psychické násilí

ponižování, zesměšňování	:	=
nadávky, vulgarismy	:	=
obviňování	:	=
podezírání	:	=
pokořující gesta a poznámky	:	=
znevažování	:	=
podceňování, kritizování	:	=
jiné	:	=
Poznámka:		

2.4 Ekonomické násilí

neposkytnutí peněz na domácnost	:	=
kontrola hospodaření s penězi	:	=
odevzdávání finančních prostředků	:	=
zákaz chodit do práce	:	=
prosení o peníze	:	=
jiné	:	=
Poznámka:		

2.5 Izolace

zabránění kontaktu s rodinou	:	=
zabránění kontaktu s přáteli, kamarády	:	=
pronásledování	:	=
sledování a kontrola telefonátů	:	=
nečekané kontrolní návštěvy	:	=
jiné	:	=
Poznámka:		

2.6 Ostatní formy násilí

vyhrožování fyzickým násilím oběti	:	=
vyhrožování fyzickým násilím dětem	:	=
zастраšování různými způsoby	:	=
citové vydírání, nátlak	:	=
rozkazování, co má oběť udělat	:	=
odpírání spánku či potravy	:	=
využívání dětí	:	=
jiné	:	=
Poznámka:		

3. Uvědomovala jste si, že to co zažíváte, může být jednou z forem domácího násilí?

ANO :	=
NE :	=

4. Domníváte se, že přes Vámi uvedené formy se nejedná o domácí násilí?

ANO, jedná se o domácí násilí :	=
NE, nejedná se o domácí násilí :	=
nedokážu toto posoudit :	=

5. Věděla jste, kde v případě konfliktu hledat odbornou pomoc?

ANO :	=
NE :	=

6. Jakým způsobem jste řešila svoji ochranu před domácím násilím?

informovala jsem Policii ČR :	=
pomocí rodinných příslušníků :	=
pomocí kamarádů, přátel, známých :	=
vyhledáním pomoci psychologa :	=
informací lékaře :	=
pomocí internetu :	=
využitím krizové telefonní linky :	=
informací institucí (OSPOD, BKB) :	=
situaci jsem neřešila :	=
jiný :	=
Poznámka:	

7. Máte děti? Pokud ANO, uveďte prosím pohlaví a věk dítěte.

ANO :	=
NE :	=

Dívka:	celkem =
0-5 let :	=
6-10 let :	=
11-14 let :	=
15 a více let :	=
Chlapec:	celkem =
0-5 let :	=
6-10 let :	=
11-14 let :	=
15 a více let :	=

8. Bylo Vaše dítě/děti svědkem/svědky domácího násilí nebo i jednorázového útoku na Vaši osobu?

ANO :	=
NE :	=

9. Bylo Vaše dítě/děti obětí domácího násilí nebo i jednorázového útoku?

ANO :	=
NE :	=

10. Pokud bylo/byly Vaše dítě/děti svědky či obětí, jak se následky projevovaly?

úzkostné poruchy :	=
psychosomatické potíže (únik do nemoci) :	=
výrazné změny v chování :	=
výrazné zhoršení prospěchu ve škole :	=
pomočování, pokakávání :	=
problémy s řečí (zadrhávání, koktání) :	=
agresivita, agresivní chování :	=
deprese :	=
poruchy příjmu potravy :	=
sebepoškozování :	=
sebevražedné pokusy či myšlenky :	=
útěky z domova :	=
drogová závislost, alkoholismus :	=
jiné :	=
Poznámka:	

11. Na jakém základě jste vyhledala pomoc?

strach o svůj život nebo zdraví :	=
strach o život nebo zdraví svých dětí:	=
po útoku na své dítě/děti :	=
vlastní psychické problémy :	=

psychické problémy dítěte/děti	:	=
ve snaze udržet rodinu pohromadě	:	=
pomoc jsem nevyhledala	:	=
jiný	:	=
Poznámka:		

12. Váš věk:

18–24 let	:	=
25–29 let	:	=
30–34 let	:	=
35–39 let	:	=
40–44 let	:	=
45–54 let	:	=
55–64 let	:	=
65 a více let	:	=

13. Váš současný stav:

svobodná	:	=
rozvedená	:	=
vdaná	:	=
jiný	:	=
Poznámka:		

14. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:

základní	:	=
středoškolské s maturitou	:	=
vyučena	:	=
vysokoškolské	:	=

15. Váš ekonomický status:

zaměstnaná	:	=
nezaměstnaná (podpora v nezaměstn.)	:	=
mateřská/rodičovská dovolená	:	=
OSVČ (podnikatelka)	:	=
důchod	:	=
jiný	:	=
Poznámka:		